

ingediend op **1590** (2022-2023) – Nr. 3
20 maart 2023 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Koen Daniëls, Hannelore Goeman en Hilâl Yalçın

over het ontwerp van decreet

over de Vlaamse toetsen in het onderwijs

Documenten in het dossier:

- 1590** (2022-2023) – Nr. 1: Ontwerp van decreet
- Nr. 2: Amendementen

**Vlaams
Parlement**

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Karolien Grosemans.

Vaste leden:

Arnout Coel, Koen Daniëls, Karolien Grosemans, Kathleen Krekels, Annabel Tavernier;
Roosmarijn Beckers, Jan Laeremans, Kristof Slagmulder;
Loes Vandromme, Hilâl Yalçın;
Jean-Jacques De Gucht, Gwendolyn Rutten;
Johan Danen, Elisabeth Meuleman;
Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Axel Ronse, Nadia Sminate, Kris Van Dijck, Katja Verheyen;
Leo Pieters, Els Sterckx, Sam Van Rooy;
Katrien Schryvers, Brecht Warnez;
Els Ampe, Tom Ongena;
Stijn Bex;
Steve Vandenbergh.

Toegevoegde leden:

Kim De Witte.

INHOUD

I.	Toelichting door minister Ben Weyts	4
1.	Waarom de Vlaamse toetsen?	4
2.	Het doel van de Vlaamse toetsen	4
3.	Timing	4
4.	Doelgroep	5
5.	Redelijke toetsaanpassingen	5
6.	Toetsontwikkeling	6
7.	Eindtermen	6
8.	Klassenraad	6
9.	Onderwijsinspectie en Kwaliteitsdecreet	6
10.	Schoolgegevens	6
11.	Leerwinst	7
12.	Beleidsvaluatie	8
II.	Bespreking	8
1.	Tussenkomen van de leden	8
1.1.	Jan Laeremans	8
1.2.	Hannelore Goeman	11
1.3.	Elisabeth Meuleman	13
1.4.	Koen Daniëls	14
1.5.	Jean-Jacques De Gucht	15
1.6.	Loes Vandromme	15
1.7.	Kathleen Krekels	17
2.	Antwoorden van minister Ben Weyts	17
3.	Amendementen	21
4.	Bijkomende vragen en antwoorden	21
III.	Stemming	23
1.	Artikelsgewijze stemming	23
2.	Stemming over het geheel	25
	Gebuurde afkorting	26
	Tekst aangenomen door de commissie	27

Op 9 maart 2023 besprak de Commissie voor Onderwijs het ontwerp van decreet over de Vlaamse toetsen in het onderwijs.

I. TOELICHTING DOOR MINISTER BEN WEYTS

Minister *Ben Weyts* licht het ontwerp van decreet toe, dat het decreet Basis-onderwijs, de Codex Secundair Onderwijs en het Kwaliteitsdecreet wijzigt.

1. Waarom de Vlaamse toetsen?

De reden voor het ontwerp van decreet is de gestage achteruitgang van de onderwijskwaliteit, die de minister illustreert met de verwijzing naar de evolutie van de PISA-resultaten voor leesvaardigheid tussen 2000 en 2018. De daling van 532 naar 502 punten noemt hij uitermate onrustwekkend. Twintig punten vormen immers het equivalent van een schooljaar. Leerlingen anno 2018 moeten dus meer dan een schooljaar langer naar school gaan om het niveau van 2003 te halen.

Vlaanderen is niet gedoemd dat lot te ondergaan. Dat wordt ook bewezen door andere landen zoals het Verenigd Koninkrijk, Portugal en Estland. Het is wel dege-lijk mogelijk om het tij te keren, concludeert de minister. Het ontwerp van decreet wil daaraan bijdragen. Vanzelfsprekend zijn de toetsen niet alleenzalmakend en worden er ook andere instrumenten ingezet, maar ze zijn wel essentieel.

2. Het doel van de Vlaamse toetsen

Het doel is de onderwijskwaliteit te monitoren en te versterken op Vlaams niveau en daarvoor niet langer afhankelijk te zijn van internationale onderzoeken als PISA, die gebaseerd zijn op een steekproef om de zoveel jaar. De Vlaamse toetsen daarentegen worden georganiseerd op vier momenten in het curriculum van elke Vlaamse leerling: het vierde en het zesde leerjaar en het tweede en het zesde jaar van het secundair onderwijs. De minister benadrukt dat de meting niet gebeurt op grond van een steekproef maar voor alle leerlingen in alle scholen in heel Vlaanderen, met de focus op Nederlands en wiskunde.

Naast het Vlaamse macroniveau leveren de toetsen ook dankbare informatie op schoolniveau op, die bruikbaar is voor de interne en externe kwaliteitszorg. Scholen kunnen ermee aan de slag. De minister kan zich niet inbeelden dat directies of leerkrachten niet geïnteresseerd zouden zijn in de prestaties van vergelijkbare scholen. Maar ook de onderwijsinspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten kunnen ermee aan de slag. Als blijkt dat scholen stelselmatig onderpresteren, kan begeleiding opgestart worden om hun kwaliteit weer naar een hoger niveau te tillen.

Verder leveren de Vlaamse toetsen ook informatie op het niveau van de leerlingengroep op, die een bron van reflectie vormt voor het lerarenteam. Hierdoor kunnen leraren veel gericht ingrijpen als een bepaalde groep minder presteert. Tot slot zal het mogelijk zijn om de resultaten te gebruiken op leerlingniveau. De klassenraad kan namelijk de resultaten op de Vlaamse toetsen gebruiken als een van de instrumenten bij het evalueren van de leerling. Daarnaast denkt de minister dat leerlingen en hun ouders benieuwd zijn hoe de leerling zich verhoudt tot de totale leerlingpopulatie en hoe de leerling evolueert.

3. Timing

De minister schetst vervolgens de graduele uitrol van de Vlaamse toetsen. Dit zal een grootscheepse operatie zijn aangezien er ongeveer 70.000 leerlingen per leerjaar betrokken zijn.

De eerste toetsen worden afgenomen in april-mei 2024 in het vierde jaar basisonderwijs en in het tweede jaar secundair onderwijs. De eerste afnames in het zesde jaar lager onderwijs en het zesde jaar secundair onderwijs worden gepland voor respectievelijk 2026 en 2027. Vanaf dat laatste jaar wordt de toets dus in elk gepland leerjaar afgenomen.

Elke eerste afname wordt voorafgegaan door een kalibratie in het voorafgaande jaar, waarvan de eerste plaatsvindt in mei 2023. De onderzoekers van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs testen de toetsen uit in 700 scholen bij 21.000 leerlingen in het vierde jaar basisonderwijs en het tweede jaar secundair onderwijs (zowel de A- als B-stroom). De kalibratie helpt om de moeilijkheidsgraad goed af te stellen. Op grond daarvan kunnen desgevallend nog wijzigingen worden doorgevoerd. Men kan ook nagaan hoeveel tijd nodig is om de test af te leggen.

4. Doelgroep

Aan de afbakening van de doelgroep is een lange discussie voorafgegaan, stelt de minister. Zoals gezegd, wordt gefocust op de leerlingen van het vierde en zesde leerjaar basisonderwijs en het tweede en zesde jaar secundair. Er zijn wel enkele uitzonderingen voor bepaalde groepen.

Leerlingen met een individueel aangepast curriculum en anderstalige nieuwkomers zijn niet verplicht om deel te nemen aan de Vlaamse toetsen, maar de school kan wel beslissen om bepaalde van die leerlingen toch te laten participeren (opt-in). Alle leerlingen buitengewoon onderwijs krijgen de kans om deel te nemen aan de Vlaamse toetsen. Het is de school voor buitengewoon onderwijs die beslist of het voor een individuele leerling zinvol is om de toets Nederlands of wiskunde af te leggen (opt-in). De leerlingen in buso OV4 hebben een apart statuut. In principe doen alle leerlingen buso OV4 mee aan de Vlaamse toetsen, maar de school kan autonoom beslissen dat het voor een individuele leerling misschien geen goed idee is (opt-out).

De keuze voor opt-in of opt-out wordt genomen door de school, benadrukt de minister. De school hoeft haar beslissing niet toe te lichten of te verantwoorden, waardoor er geen extra planlast is. Het beleid heeft vertrouwen in de autonomie en de professionaliteit van de scholen om in te schatten welke leerlingen het best deelnemen en welke niet.

Er komen voorlopig geen aparte of speciale toetsen voor het buitengewoon onderwijs. Dat de Vlaamse toetsen ter beschikking worden gesteld van de scholen buitengewoon onderwijs is een vrijblijvend aanbod, waarvan de scholen naar eigen inzicht gebruik kunnen maken. De minister denkt dat het voor veel leerlingen in het buitengewoon onderwijs interessant kan zijn om een toets te maken op basis van het curriculum uit het gewoon onderwijs. Dat kan ook veel feedback geven aan de scholen, waardoor ze nog concreter de leerling kunnen ondersteunen in het leerproces.

5. Redelijke toetsaanpassingen

Vervolgens wijst de minister op de mogelijkheid van redelijke aanpassingen, zoals voor leerlingen die vandaag gebruikmaken van voorleessoftware. Wie recht heeft op dergelijke aanpassingen, mag ze ook gebruiken bij het invullen van de Vlaamse toetsen. Het steunpunt heeft daarover gestoffeerde rapporten geschreven. Het gebruik van redelijke aanpassingen wordt overigens vergemakkelijkt door het digitale karakter van de toetsen. Dat zorgt er ook voor dat er minder fraude kan optreden. Een leerling zal bijvoorbeeld gebruik kunnen maken van een rekenmachine, maar die rekenmachine komt enkel tevoorschijn bij de vragen waarbij ze gebruikt mag worden.

6. Toetsontwikkeling

Het universitair steunpunt is bevoegd voor de ontwikkeling van de toetsen en de toetsvragen. Ze doen dat niet alleen, maar gaan in dialoog met werkgroepen en denktanks. In die groepen zitten onder andere leraren en pedagogische begeleiders. Zij kunnen onmiddellijk feedback geven op de kwaliteit van de toetsvragen. Er wordt nauw samengewerkt met het onderwijsveld om de toets vorm te geven, benadrukt de minister.

7. Eindtermen

De toetsvragen zijn vanzelfsprekend gebaseerd op de minimumdoelen. Het gaat daarbij om een selectie, want niet elke eindterm kan digitaal getoetst worden.

In het ontwerp van decreet werd ook opgenomen dat de Vlaamse toetsen kunnen worden uitgebreid naar andere sleutelcompetenties dan Nederlands en wiskunde. De beslissing om de actieradius uit te breiden, kan worden genomen door de Vlaamse Regering.

Ook is bepaald dat de toetsen rekening houden met de gelijkwaardige eindtermen, wat een referentie is aan de leerlingen in de steinerscholen.

8. Klassenraad

De klassenraad kan de resultaten op de Vlaamse toetsen gebruiken als een van de mogelijke elementen in de evaluatie, al wordt duidelijk gesteld dat zij niet het enige element daarvan mogen zijn. In de praktijk betekent dit dat de klassenraad zijn autonomie behoudt. Een school kan dus evengoed beslissen om helemaal geen rekening te houden met de resultaten op de Vlaamse toetsen in de evaluatie van leerlingen, stipt de minister aan. Wat een school niet mag doen, is de resultaten op de Vlaamse toetsen als enige criterium gebruiken. Omgekeerd komt er ook geen verbod om de toetsresultaten te gebruiken bij de evaluatie of oriëntering van leerlingen.

De Vlaamse toetsen zijn centrale toetsen, maar geen centrale examens, vat de minister samen. Ze zijn niet certificerend omdat de toekenning van een getuigschrift, diploma of attest niet afhankelijk is van dat ene examen. Dat is een groot verschil met gestandaardiseerde tests in het buitenland, waarin die momentopname wel beslissend is voor de verdere carrière.

9. Onderwijsinspectie en Kwaliteitsdecreet

De Vlaamse toetsen zullen ook een meerwaarde betekenen voor de onderwijsinspectie. Die zal namelijk veel gerichter in kaart kunnen brengen hoe het gesteld is met de onderwijskwaliteit van de scholen. De Vlaamse toetsen kunnen bijdragen tot de profielbepaling van een school door de onderwijsinspectie. Op basis van dat profiel kan de onderwijsinspectie beslissen over de frequentie van de doorlichting. De minister spreekt van een soort knipperlicht voor de onderwijsinspectie. Er is geen rechtstreekse koppeling tussen de resultaten van een school op de Vlaamse toetsen en het begeleidingstraject. Er is altijd de tussenstap van een grondige doorlichting door de onderwijsinspectie.

10. Schoolgegevens

Om de interne en de externe kwaliteitszorg te versterken, zullen de toetsresultaten jaarlijks bezorgd worden aan de onderwijsinspectie, de pedagogische begeleidingsdiensten en de Raad van het Gemeenschapsonderwijs. De Raad van het

Gemeenschapsonderwijs is op grond van het bijzonder decreet bevoegd voor de interne kwaliteitszorg van het gemeenschapsonderwijs.

In het ontwerp van decreet werd ook expliciet opgenomen dat alle personeelsleden die vanuit hun professionele functie de resultaten kennen, die nooit mogen delen met derden. Daarvoor beroept men zich op het beroepsgeheim. Uiteraard zullen de school en het schoolbestuur zicht hebben op de resultaten. Zoals opgenomen in het ontwerp van decreet en de memorie van toelichting is het verboden om de resultaten van een school publiek te maken. De Vlaamse Regering wil allerminst oneerlijke concurrentie in de hand werken, benadrukt de minister.

Naast de directie en het schoolbestuur kan de school ook kiezen om de resultaten te bezorgen aan een begeleidende instantie. Het is volgens de minister van belang dat een externe begeleidende instantie zicht heeft op de resultaten om de school goed te begeleiden. Die begeleidende instantie is echter op haar beurt onderhevig aan de geheimhouding.

De Raad van State adviseerde dat ook ouders, school- en pedagogische raad toegang moeten krijgen tot de resultaten op schoolniveau. Daarom wordt ervoor gezorgd dat individuele ouders in sommige, beperkte gevallen zicht kunnen krijgen op het schoolfeedbackrapport. Die inzage kan enkel gegeven worden voor de resultaten van de toetsen waaraan het kind van betrokken ouders zelf heeft deelgenomen. Het kan niet de bedoeling zijn dat een ouder schoolfeedbackrapporten opvraagt met het oog op een toekomstige schoolkeuze. Ouders kunnen uiteraard ook inzage krijgen in de individuele resultaten van hun kind. De voorwaarde is wel dat de vertrouwelijkheid van de toetsvragen niet geschonden wordt.

Aangezien er verschillende redenen kunnen zijn voor ouders om zicht te willen krijgen op het schoolfeedbackrapport laat de minister het aan het schoolbestuur over om de modaliteiten te bepalen. Het is namelijk onmogelijk om alle verschillende redenen op te nemen in een ontwerp van decreet. Ook de ouders mogen op hun beurt de resultaten niet meedelen aan derden. Als ouders de geheimhoudingsplicht schenden, staan daar sancties op.

De pedagogische raad bestaat uit personeelsleden van de school, die automatisch inzage krijgen. Voor hen geldt wel het beroepsgeheim. Schoolraden en ouderraden hebben op grond van de regels over participatie een informatierecht. Zij kunnen dus ook de resultaten op schoolniveau verkrijgen. Ook de leden daarvan zijn echter gevat door de geheimhouding.

11. Leerwinst

In het ontwerp van decreet is een omschrijving van leerwinst opgenomen. Leerwinst is: de verandering in de leerprestaties tussen twee metingen bij dezelfde leerlingen op dezelfde meetschaal. Voor de woorden 'dezelfde meetschaal' zijn zogenaamde ankeritems nodig. Dat zijn items die bij elke afname constant blijven in de toets, op grond waarvan men tendensen doorheen de tijd kan opstellen.

De minister is zich bewust dat het operationaliseren van leerwinst geen gemakkelijke opdracht is, zoals ook het steunpunt erkent. Anderzijds is het geen novum. Er zijn al minstens drie studies geweest waarin de leerwinst tussen het vierde leerjaar en het zesde leerjaar in kaart is gebracht: PIRLS tussen 2016 en 2018, TIMSS tussen 2019 en 2021 en het longitudinale onderzoek SiBO tussen 2007 en 2009. Het is dus wel degelijk mogelijk om leerwinst in kaart te brengen, concludeert de minister. Anderzijds weet hij dat de Vlaamse toetsen nu voor het eerst worden afgenomen. Om complexiteit te vermijden en risico's uit te sluiten, is hij van plan om te starten met leerwinstmetingen tussen het vierde en het zesde leerjaar van

het lager onderwijs. In de startfase wordt dus nog niet voorzien in leerwinstmeting in het secundair onderwijs.

12. Beleidsevaluatie

Tot slot wordt ook voorzien in een beleidsevaluatie, die zal bestaan uit drie delen. De eerste evaluatie vindt plaats na de kalibratie in mei 2023 (de zogenaamde generale repetitie), de tweede na de eerste toetsenafnames in mei 2024. Ten laatste in 2029 volgt een evaluatie van het geheel: het al dan niet bereiken van de doelstellingen en eventuele neveneffecten. Mochten die laatste optreden, verwacht de minister wel dat hij al eerder aangesproken zal worden door het parlement.

II. BESPREKING

1. Tussenkomen van de leden

1.1. Jan Laeremans

Jan Laeremans herinnert eraan dat Vlaams Belang al lang voorstander is van gecentraliseerde gestandaardiseerde proeven in het leerplichtonderwijs. Dat stond expliciet in het verkiezingsprogramma van 2019 en de spreker was dan ook blij met de opname in het Vlaamse regeerakkoord.

Centrale toetsen zijn helaas niet onbesproken in het onderwijsdebat. Zowel onder bepaalde onderwijsexperts als bij scholenkoepels en -netten klinkt de principiële kritiek als zouden dergelijke toetsen de onderwijsvrijheid inperken. Met die term wordt volgens zijn fractie echter te veel geschermd om het eigen falen gedurende decennia te blijven toedekken. Grondwettelijke vrijheid is geen vrijbrief voor aanmodderen ten tijde van kwaliteitsdaling, die haar weerslag heeft op de Vlaamse welvaart en weerbaarheid. Belangen en zere tenen van koepels en schoolbesturen moeten altijd ondergeschikt zijn aan de algemene onderwijskwaliteit en de toekomst van de jeugd.

De Vlaamse centrale toetsen vormen voor zijn fractie een essentieel startpunt. Niet enkel om politici of belastingbetalers meer transparantie en waar voor hun geld te geven, maar vooral om de scholen zelf een instrument te geven om de koe bij de horens te vatten. Ze moeten complementair worden ingezet met de inzichten die leraren en andere onderwijsprofessionals verzamelen. Vlaams Belang verwacht dat ze de fundamenten van de bestaande kwaliteitsdriehoek (scholen, pedagogische begeleidingsdiensten en onderwijsinspectie) zullen versterken. De Vlaamse centrale toetsen zoals ze nu voorliggen, kunnen dus inderdaad een erg nuttig meetinstrument vormen, vandaar dat zijn fractie de uitrol steunt.

Absolute voorwaarden voor de invoering zijn dat de toetsen voldoende valide zijn en dat ze op een gedegen manier worden geïmplementeerd in het onderwijs. In dat opzicht ziet hij nog enkele gebreken in de huidige opzet.

Om te beginnen moet een toets begripsvalide zijn, wat wil zeggen dat men met de vragen test wat volgens de minimumdoelen getest moet worden. Zijn fractie was er gerust in dat dat in orde zou komen, aangezien de centrale toetsen opgesteld worden door experts, die meer gericht zijn op de doelen en wetenschappelijke expertise hebben over wat een goede toetsvraag is. Alleszins zal de begripsvaliditeit van de Vlaamse centrale toetsen veel beter zijn dan degene die men soms aantreft in de schooleigen toetsen en examens in de Vlaamse scholen, meent de spreker. Daar wringt vaak het schoentje, zo toonde de onderwijsinspectie al meerdere malen aan. Ook het feit dat de toetsen semiadaptief zullen zijn, is een grote troef voor de begripsvaliditeit.

Daarnaast is er de inhoudsvaliditeit. Komt alles uit de leerstof voldoende aan bod in de evaluatie? Dat is vaak een teer punt bij centrale toetsen van de overheid die op een bepaald moment in het jaar worden gehouden. Het is dus van belang dat veel verschillende en relevante toetsitems aan bod komen. Daar had zijn fractie initieel twijfels over, die gelukkig grotendeels zijn weggenomen door de vertegenwoordigers van het Steunpunt Centrale Toetsen in Onderwijs tijdens de gedachtewisseling in de commissie (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1565/1). Er blijkt bij het steunpunt veel aandacht te zijn voor aftoetsing met experts en leraren.

Een belangrijke operationele hinderpaal is echter het feit dat de beleidsvoorbereiding van de Vlaamse centrale toetsen niet afgestemd is op de opmaak en ontwikkeling van de eindtermen. Het lid verwijst naar de nieuwe eindtermen basisonderwijs die in opmaak zijn, de heronderhandeling van de eindtermen tweede en derde graad secundair onderwijs en de spanningen over de eindtermen eerste graad secundair onderwijs door de demarche van het katholiek onderwijs om eigen alternatieve eindtermen in te dienen. Aangezien die processen los van elkaar lopen, handelt men mogelijk inefficiënt, door eindtermen te toetsen die binnenkort niet meer in voege zullen zijn. Dat is een terechte bezorgdheid, want anders spendeert men 13 miljoen euro aan een toetsvragendatabank die meteen daarna voor een deel vervangen moet worden.

Voor het secundair onderwijs heeft Jan Laeremans begrepen dat de opmaak van de nieuwe eindtermen in de laatste rechte lijn zou zitten, aangezien de grote onderwijsverstrekkers al hun uurroosters hebben verspreid naar de scholen op basis van wat er nu op tafel ligt. In dat licht kan men hopelijk tegen de effectieve uitrol van de Vlaamse toetsen secundair onderwijs de items nog tijdig aanpassen aan de nieuwe eindtermen.

Maar voor het basisonderwijs is dat anders. De leerlingen van het vierde leerjaar nemen deel vanaf het schooljaar 2023-2024, het zesde leerjaar vanaf het schooljaar 2025-2026. Het is momenteel koffiedik kijken wanneer het opmaakproces afgerond zal worden. Zal men niet in dezelfde loopgravenoorlog verzeilen als bij de eindtermen secundair onderwijs? In elk geval zal de eerste afname nog gebeuren op basis van de oude eindtermen, maar wat met de daaropvolgende afname in het zesde leerjaar?

Een volgende bezorgdheid is de correcte meting van de leerwinst. Het is niet zomaar een kwestie van kijken naar het resultaat van de leerling op twee meetmomenten. Men moet ook aandacht hebben voor gebeurtenissen in de periode tussen de twee meetmomenten. Bij de verandering van school rijst de vraag waar de toegevoegde waarde van een school zit en hoe men die uit de toetsen kan afleiden. Of laat men wie van school verandert buiten beschouwing, om vertekening te voorkomen?

Daarnaast kunnen leerlingen veranderen van studierichting, vooral in het secundair onderwijs. Het is evident dat leerlingen anders zullen scoren naargelang hun studierichting. Maar wat zegt dat over de kwaliteit van de wiskundendidactiek in de scholen en over de prestaties van de individuele leerlingen?

Deze zaken werden beaamd in de gedachtewisseling met het steunpunt. In principe zullen de meting van de leerwinst en de toegevoegde waarde van een school, en de conclusies over het pedagogisch-didactisch handelen van een school, het makkelijkst zijn tussen de proeven in het vierde en zesde leerjaar lager onderwijs, maar daarna is het minder evident. Het wordt zelfs vrij moeilijk als er te veel tijd zit tussen de meetmomenten. Daarom vindt zijn fractie het onbegrijpelijk dat er geen centrale toetsen worden ingezet in het vierde jaar secundair onderwijs. De periode tussen het tweede en het zesde jaar secundair is veel te lang. Veel leerlingen veranderen in die periode immers van richting en/of school.

De Vlaamse centrale toetsen zijn op leerlingniveau formatieve toetsen, wat wil zeggen dat ze op individueel niveau gebruikt kunnen worden om leerlingen bij te spijkeren, maar niet om hen formeel te evalueren. In die zin zijn de Vlaamse toetsen low stakes. Scholen kunnen er in hun pedagogische vrijheid wel voor kiezen om de resultaten op de centrale toetsen te laten meetellen voor de deliberatie, naast natuurlijk de resultaten op de schooleigen examens, toetsen en andere evaluaties. Dan worden ze summatief en minder low stakes. Indien nogal wat scholen voor die laatste optie kiezen, zal dat volgens de spreker een niet te onderschatten effect hebben op de motivatie van leerlingen bij het maken van de centrale toetsen en valt te verwachten dat de resultaten beter zullen zijn. Zo creëert men mogelijk wel een artificiële tweespalt tussen de groep leerlingen die de centrale toetsen even tussendoor maakt omdat de uitslag voor hun concrete attestering en oriëntering weinig effect heeft en een groep leerlingen die ze wel gemotiveerd invult, wat mogelijk een vertekend beeld zal geven. Dat gevaar werd ook bevestigd tijdens de gedachtewisseling met het steunpunt in januari.

Zelfs binnen scholen waar ze enkel formatief zijn, kan een dergelijk verschil opduiken. Vakwerkgroepen met leraren die de leerlingen aansporen om hun best te doen, verschillen van collega's die weinig meerwaarde zien in de toetsen en hun leerlingen niet motiveren. Daarom had zijn fractie liever gezien dat voor iedere leerling een gelijkaardig belang werd ingesteld. Dat wil niet zeggen dat Vlaams Belang van de toetsen grote staatsexamens wil maken, wel dat men voor iedere school de verplichting had moeten inschrijven om de toetsen mee te nemen binnen de klassenraad als een van de onderdelen op basis waarvan zij moeten beraadslagen, naast de schooleigen examens enzovoort.

Toetsen zullen en mogen niet dienen voor lerarenbeoordeling. De toelichting stelt wel terecht dat het de bedoeling is om onrechtstreeks effect te hebben op de professionaliteit van de leraren. De toetsen moeten een aanzet bieden tot reflectie bij de leraar zelf en bij de vakgroep over waar verbetering mogelijk of zelfs nodig is. Het is daarnaast ook goed dat nog eens expliciet wordt vermeld dat het geenszins de bedoeling is om leraren te evalueren op basis van de resultaten die de leerlingen behaalden op de Vlaamse centrale toetsen. Leraren kan men daar immers niet op afrekenen.

De resultaten van de toetsen zullen rijke data geven over de leerlingen en hun prestaties. Het is een groot euvel dat veel leraren niet opgeleid zijn in het doeltreffend analyseren en gebruiken van die data. Ook voor veel directies is dat momenteel nog niet haalbaar, zeker in kleine scholen in het basisonderwijs, vreest zijn fractie. Voor Vlaams Belang is het dan ook prioritair dat leraren en directies zeer goed worden voorbereid.

Scholen waar de leerlingen stelselmatig onder hun niveau scoren en waar de school- en lesaanpak amper toegevoegde waarde blijkt te hebben in de leerwinst, zullen na een doorlichting van en in samenspraak met de onderwijsinspectie verplicht worden om een vrij te kiezen begeleidingstraject te volgen. Dat betekent dus dat een school die eenmalig een minder resultaat haalt, niet onmiddellijk een begeleidingstraject moet volgen. Wel zal de onderwijsinspectie de toetsresultaten gebruiken als extra informatiebron binnen het gekende en algemeen aanvaarde onderwijskwaliteitskader.

Dat betekent dat een school die echt slecht presteert, naargelang de context eigenlijk nog een jaar zo kan blijven voortdoen, aangezien er eerst nog een extra of versnelde inspectieronde komt in de school alvorens een begeleidingstraject gekozen moet worden. De vraag is daarom in hoeverre de decreetgever snel op de bal kan spelen bij scholen die de toetsen niet aangrijpen om zelf intern de nodige drastische verbeteringen te doen aan hun kwaliteitszorg.

Daarnaast stelt zijn fractie vragen bij het feit dat de begeleidingstrajecten vrij te kiezen zullen zijn. Dat het begeleidingstraject adequaat moet zijn, dat wil zeggen op maat van de aanwezige gebreken in een school, is evident, maar daarmee riskeert men dat scholen zich er makkelijk van afmaken. Volgens Vlaams Belang is de maatregel te vrijblijvend en moet men voor echt wanpresterende scholen een dikkere stok achter de deur hebben. Die bedenking sluit ook aan bij het advies van de SERV, dat hij citeert: "Als Vlaanderen Vlaamse toetsen wil inzetten om gericht te werken aan onderwijskwaliteit dan is volgens de SERV een sterke(re) inbedding in het kwaliteitszorgkader nodig. (...) het ontwerp van decreet gaat hierin niet ver genoeg en er is te veel vrijblijvendheid."

De minister stelt in zijn toelichting dat de vooropgestelde werkwijze "de Vlaamse toetsen doet aansluiten bij een ontwikkelingsperspectief, en niet bij een verantwoordingsperspectief." De fractie van het lid begrijpt dat de Vlaamse Regering voldoende vrijheid en ruimte wil geven aan scholen. Schoolbesturen moeten voldoende autonomie behouden, maar leiderschap brengt ook verantwoordelijkheid mee en een zekere mate van rekenschap. Men kan niet blijven tolereren dat de Vlaamse onderwijskwaliteit blijft zakken, mede als gevolg van bepaalde scholen waarvan het pedagogisch-didactisch project de ontwikkeling van de kinderen niet naar een hoger niveau tilt, maar integendeel soms lijkt tegen te werken. Men kan niet blijven constateren dat docenten in het hoger onderwijs, maar ook werkgevers geregeld moeten klagen omdat hun studenten of nieuwe personeelsleden bepaalde onmisbare competenties niet beheersen na het secundair onderwijs. Men kan niet blijven tolereren dat bepaalde scholen heel gemakkelijk getuigschriften en diploma's afleveren, waarschuwt het lid.

Op grond van dit alles kiest Vlaams Belang voor een positieve onthouding.

1.2. Hannelore Goeman

Hannelore Goeman bevestigt dat haar fractie gelooft in centrale toetsen, die een goede manier kunnen zijn om de vinger aan de onderwijspols te houden. Het veld heeft immers feedback nodig over het behalen van de eindtermen en het realiseren van leerwinst door scholen, als startpunt voor verdere kwaliteitsontwikkeling.

Tot nu toe had de overheid daar alleen zicht op via peilingen en de inspectie. Die laatste moet overigens dringend versterkt worden maar er zijn ook nieuwe monitoringinstrumenten nodig in het licht van de dalende onderwijskwaliteit. Centrale toetsen kunnen daartoe bijdragen door een spiegel voor te houden.

De spreker heeft wel nog twijfels en bezorgdheden, waarvan ze als eerste de methodologie van de leerwinstmeting noemt. Ook het steunpunt erkende dat er nog werk is aan de ontwikkeling ervan. Haar fractie heeft vertrouwen in de expertise van het steunpunt, maar blijft het vreemd vinden dat vandaag een definitie wordt voorgelegd waarvan de precieze meting vooralsnog onbekend blijft. Of het voor het middelbaar onderwijs überhaupt mogelijk is, blijft een open vraag in het licht van het individuele parcours met zittenblijvers en wisselingen van school, richting en stroom. Daarbij komt nog het mogelijke perverse effect dat leerlingen sneller worden doorgestuurd om het peil van de klasgroep op te trekken. Verder is het steunpunt evenmin klaar met de bepaling van wat vergelijkbare scholen zijn met het oog op de operationalisering van gecontextualiseerde leerwinst. Het lid verzoekt om toelichting.

Aangezien de toetsen erop gebaseerd zijn, is haar fractie bezorgd om de inhoud van de eindtermen, met name degene die nog te ontwikkelen zijn voor het basis-onderwijs. Zij waarschuwt voor het ondergraven ervan (en vervolgens ook van de toetsen) door ze uit te hollen in een lege, abstracte formulering, die vervolgens gevuld wordt in de leerplannen. De Vlaamse Regering lijkt niet te durven beslissen

waarvoor de eindtermen moeten dienen. Allicht spelen de druk van de koepels en de vernietiging door het Grondwettelijk Hof een belangrijke rol. Verheugend is wel dat de Raad van State het ontwerp van decreet niet als onevenredig beoordeelt ten aanzien van de vrijheid van onderwijs. Het lid vult haar pleidooi voor sterke eindtermen nog aan met een vergelijking met Nederland, waar sinds de uitholling van dat kader de cijfers in de centrale toetsen voor wiskunde en wetenschappen weliswaar stijgen, maar de internationale resultaten achteruitgaan. Haar fractie wil niet dat de lat van de minimumdoelen lager wordt gelegd.

Bijkomend probleem voor de toets in het vierde leerjaar is dat geen inhoudelijke cesuur bepaald kan worden omdat er alleen eindtermen zijn voor het basisonderwijs als geheel. Men zou in de plaats werken met vaardigheidsniveaus, maar ook daarvan moet de concretisering nog nader worden onderzocht. Het lid vraagt uitleg in het licht van de nakende kalibratie in mei 2023. Wat zal worden getest als scholen de vrijheid hebben om te bepalen wat ze wanneer aanbieden in het curriculum? Hoe efficiënt is het om nu te investeren in de ontwikkeling van toetsen die gebaseerd zijn op eindtermen die herzien zullen worden?

Voor haar fractie is het van belang dat de minister garandeert dat hij rankings op basis van de centrale toetsen wil vermijden, om de concurrentie tussen scholen niet op de spits te drijven. Het doel moet daarentegen kwaliteitsverbetering zijn. Er is weliswaar een decretale geheimhoudingsplicht, maar de groep die wel toegang heeft tot de resultaten blijft volgens het lid gevaarlijk groot. Boetes volstaan volgens haar niet als stok achter de deur. Zo vraagt zij zich af hoe men de geheimhouding van leden van school- en ouderraden gaat controleren en afdwingen. Dezelfde vraag heeft ze over de inzage in de feedbackrapporten door gemeenteraadsleden bij scholen waarvan de gemeente de inrichtende macht is.

Wat is het 'bijzonder individueel belang' op grond waarvan scholen ook inzage aan ouders kunnen toestaan? Schuift de minister niet al te gemakkelijk de bepaling van de modaliteiten door naar de schoolbesturen? Het lid waarschuwt voor juridisering, bijvoorbeeld op initiatief van ouders van een leerling die geen getuigschrift kreeg, maar die achterhalen dat de school een zwak feedbackrapport kreeg, of van ouders die van het schoolbestuur geen inzage kregen. Volgens haar verhoogt de toekenning aan de scholen van de beoordeling van het bijzonder belang, het risico op officieuze rankings, nog afgezien van het extra werk voor scholen. Waarom gebeurt dat niet door de administratie?

Wat betekent herhaaldelijk in de context van scholen die minder presteren en op grond daarvan een verplicht begeleidingstraject opgelegd krijgen? De inspectie zal bepalen wat die mindere prestatie inhoudt, maar is daar blijkbaar vrij in. Is het ook de inspectie die de plicht zal opleggen en de naleving controleren? Wie mag dergelijke trajecten organiseren, alleen de pedagogische begeleidingsdiensten of ook externe partners? Moeten die laatste erkend worden? Worden middelen uitgetrokken voor de trajecten? Door wie? Hoelang duren ze?

Dat de onderwijsinspectie op basis van de rapporten kan beslissen om sneller door te lichten, is een goede zaak, maar zullen de resultaten en de omgang van scholen met de toetsresultaten ook worden meegenomen in de algemene inspecties?

Wordt de werking van het steunpunt, dat zijn waarde inmiddels bewezen heeft, na 2025 voortgezet?

Tot slot bepleit Hannelore Goeman dat de toetsen maar één element mogen zijn in de beoordeling van leerlingen en geen beslissende momentopname vormen, dat 'teaching to the test' vermeden moet worden en dat het steunpunt het effect van de op zich verdedigbare keuze voor wiskunde en Nederlands op mogelijke curriculumvernauwing moet opvolgen. Het lid besluit dat haar fractie in weerwil van de

– terechte – technische vragen voorstander is van centrale toetsen, maar dat die op zich niet volstaan om onderwijskwaliteit te realiseren, waarbij ze nogmaals de versterking van de onderwijsinspectie, de formulering van solide eindtermen en de inspanningen voor sterke leerkrachten vermeldt. Haar stemgedrag zal afhangen van de antwoorden van de minister.

1.3. Elisabeth Meuleman

De fractie van *Elisabeth Meuleman* deelt de bezorgdheid over de dalende onderwijskwaliteit. Het klopt dat Vlaanderen als een van de laatste centrale toetsen invoert, maar in andere landen blijkt er niet altijd een correlatie tussen de proeven en de verbetering van de kwaliteit, ook al lijken de Vlaamse Regering en het regeerakkoord ervan uit te gaan dat men daarmee het tij zal keren. Met toetsen alleen verbetert men de onderwijskwaliteit volgens het lid niet, want dat hangt ook af van de manier waarop ze worden ingezet en onder welke voorwaarden.

Tussen droom en werkelijkheid moet men nog voor heel wat zorgen, zoals ook bij het M-decreet is gebleken, waarbij het lid in het algemeen de middelen en de opvolging benadrukt. In de memorie van toelichting staat weliswaar een mooie lijst van wat gedaan zal worden, maar met welke mensen gaat bijvoorbeeld de inspectie doen wat wordt aangekondigd? Wie gaat voor de begeleiding zorgen en wie zal de trajecten opvolgen? Ook het beleidsvoerend vermogen van directies wordt bijkomend belast door het afnemen en het interpreteren van de toetsen. Zij moeten vervolgens ook aan de slag met de resultaten. Wie zal het bijkomende onderzoek uitvoeren en met welk budget? Te veel vragen blijven open om haar gerust te stellen. Haar fractie zal zich dan ook onthouden.

De spreker is niet tegen centrale, gestandaardiseerde toetsen, op voorwaarde dat ze low stakes blijven. Al te sturende highstakestests, voor zover ze al wenselijk zijn, botsen op de Belgische vrijheid van onderwijs. Het lid pleit voor voorzichtigheid. De minister pareert de bezorgdheid over het mogelijke effect op het curriculum, de pedagogische methode en de evaluatie met het argument dat de toetsen slechts een element vormen. Maar zal dat zo zijn en blijven? Ook de KOALA-test was low stakes bedoeld, maar werd door de minister inmiddels al gekoppeld aan een sanctie. Verder sluit ze zich aan bij de vraag of de onderwijsinspectie ruimte heeft voor het bijkomende werk in de opvolging. Ze oppert voorts de vraag of bepaalde onderwijsverstrekkers wat voorligt niet te sturend zullen vinden en naar het Grondwettelijk Hof zullen trekken. Heeft de minister daar weet van?

Essentieel voor low stakes is dat geen rankings worden gemaakt, die verdere segregatie tot gevolg hebben. Is de geheimhouding voldoende robuust?

Gecontextualiseerde leerwinst en semiadaptieve toetsen zijn in theorie interessant, maar niet evident in de operationalisering, omdat ze onder meer een grote databank vereisen. Betreft de initiële beperking van de leerwinst tot het lager onderwijs ook de gecontextualiseerde leerwinst? Is het realistisch dat alles tijdig klaar zal zijn? Zij herinnert eraan dat de eindtermen vernietigd werden omdat ze zo concreet en specifiek waren. Zal men niet ook de toetsen die erop gebaseerd zijn op dezelfde manier aanvallen?

Is er tot slot een relatie tussen het steunpunt en het kenniscentrum Leerpunt? Werken zij samen?

1.4. Koen Daniëls

Volgens *Koen Daniëls* mag men het ontwerp van decreet terecht historisch noemen. Voortaan houdt Vlaanderen zelf de vinger aan de onderwijspols en dat is cruciaal. De aanpak is bovendien wetenschappelijk en het lid vindt het dan ook raar dat sommigen er bezwaar tegen maken, maar dezelfde gegevensverzameling wel accepteren vanwege buitenlandse instellingen of binnenlandse privéorganisaties. Daar komt bij dat PISA, PIRLS en TIMSS maar om de zoveel jaar plaatsvinden.

Voor de leerling, de leerkracht en de school zijn de toetsen een bron van informatie van waaruit men sneller en gericht kan bijsturen. Wat de omgang met die data betreft, neemt hij aan dat directies dat aankunnen, aangezien ze dat nu al doen met de resultaten van interdiocesane en OVSG-proeven. Wie stelt dat ze dat niet kunnen, impliceert bovendien dat hun beleid tot nu toe niet op data is gebaseerd. Hij roept dan ook op om de Vlaamse toetsen te omarmen en aan het veld het signaal te geven dat de toetsen een belangrijk en goed instrument zijn.

Vanzelfsprekend zijn er nog vragen over de praktische uitwerking, maar in een ontwerp van decreet kan men niet elk detail regelen. Hij wijst erop dat de ontwikkeling in een wetenschappelijke context gebeurt en in overleg met het werkveld. Uiteraard vormen de toetsen niet het eindpunt op de weg naar kwaliteit, maar zijn ze een onderdeel van het kwaliteitsbeleid, merkt de spreker op. Het lid wijst erop dat het net de centrale toetsen zijn die de ongelijke behandeling op grond van de achtergrond van leerlingen wegnemen. Ze bieden Vlaanderenbreed een valide en betrouwbaar meetinstrument, gemaakt door een onafhankelijk steunpunt. Dat klinkt de pedagoog in hem als muziek in de oren.

Zijn fractie is blij dat de toetsen semiadaptief zijn en niet het signaal geven dat het volstaat om de minimumdoelen te bereiken. Ze hebben de ambitie om alle leerlingen te blijven uitdagen. Niet alleen de overheid maar ook de school haalt er objectieve informatie uit, zowel voor de leerkracht als voor de begeleiding. Men kan immers nagaan hoe scholen die het beter doen met een gelijkaardige populatie dat aanpakken. Het lid treedt bij dat volgens de Raad van State de onderwijsvrijheid niet wordt aangetast.

Wat de gevaren voor de geheimhouding betreft, kan hij in artikel 6 slechts één middel bedenken voor ouders om scholen te rangschikken en dat is veel kinderen hebben en die elk in een andere school zetten, waarvan men vervolgens telkens het rapport opvraagt. Er staat immers uitdrukkelijk dat het alleen gaat om rapporten van toetsen waaraan het kind zelf heeft deelgenomen.

De methodologische vragen over de leerwinst vindt de spreker terecht. In het lager onderwijs is de meting inderdaad makkelijker te operationaliseren. In het secundair onderwijs is dat minder het geval maar niet onmogelijk, waarbij het lid herinnert aan het LOSO-onderzoek van professor Van Damme. Ook wat voorligt, zal dergelijke longitudinale informatie opleveren, elk jaar opnieuw, wat een goede zaak is.

Dat de minimumdoelen voor het lager onderwijs geformuleerd zijn op het einde daarvan, klopt. Het is echter niet zo dat men er pas in het laatste jaar aan begint. Men kan wel degelijk nagaan wie waar staat op welk moment.

Niemand is voorstander van de classificatie van scholen, ook niet bij de onderwijsverstreckers, verzekert Koen Daniëls. Men mag dan ook vrij zeker zijn dat de geheimhouding niet overtreden zal worden. Er zijn ook voldoende grendels ingeschreven.

Voor zijn fractie is het verder belangrijk dat men begint met wiskunde en Nederlands als bouwstenen. Hij is dan ook blij dat niemand met andere vakken komt aandragen. Het kan echter ook uitgebreid worden. Als dat kan, waarom ook niet?

Als men de tekst van het ontwerp van decreet leest, kan men alleen maar vaststellen dat de toetsen low stakes zijn. Natuurlijk kunnen scholen de resultaten meenemen in de evaluatie van een leerling. Het lid nodigt hen daartoe uit. Waarom zou men dergelijke bron aan extra informatie niet gebruiken?

Tot slot bepleit hij om voor voldoende, objectieve toelichting te zorgen aan het adres van leerkrachten en leerlingen via Schooldirect, Lerarendirect en Klasse.

N-VA zal het ontwerp van decreet enthousiast goedkeuren.

1.5. Jean-Jacques De Gucht

Ook de fractie van *Jean-Jacques De Gucht* vindt het ontwerp van decreet positief. De vrees voor rankings was van meet af aan aanwezig in het debat, merkt hij op, maar volgens hem is duidelijk naar voren gebracht dat die er niet zullen komen.

Het belangrijkste voor het lid is dat er niets tegen kan zijn om in heel Vlaanderen algemene toetsen te organiseren in alle scholen. Hij heeft dan ook vragen bij de reactie van het katholiek onderwijs over de vrijheid van onderwijs, net zoals dat het geval was bij de eindtermen, maar neemt aan dat het er niet van uitgaat dat in bepaalde scholen leerwinst minder belangrijk is.

Wat voorligt is bij uitstek een sociale maatregel, merkt de spreker op. Vlaanderen is een van de laatste regio's die nog niet met centrale toetsen werkt. Tegelijk is in verschillende internationale onderzoeken aangetoond dat ons onderwijs achteruitgaat. Het had al veel eerder moeten gebeuren, besluit hij. Verder waardeert hij de gecontextualiseerde analyses, de focus op de leerwinst, de omgang met de data en het verplichte begeleidingstraject.

Wat de redelijke aanpassingen of speciale onderwijsleermiddelen op het niveau van de leerlingengroep betreft, informeert hij of die beperkt zijn tot de digitalisering dan wel ruimer geïnterpreteerd moeten worden, waarbij hij de uren als voorbeeld geeft.

Worden over opt-in in het buitengewoon onderwijs, bij anderstalige nieuwkomers en IAC-leerlingen cijfers bijgehouden? Worden extra aangepaste trajecten opgezet om een zicht te krijgen op de leerwinst bij met name anderstalige nieuwkomers?

Het lid waardeert dat ook in het buitengewoon onderwijs die mogelijkheid bestaat.

Zijn fractie is een groot voorstander van het systeem van centrale toetsen, die hij een belangrijke en sociale stap noemt, die bij problemen snel en correct ingrijpen door de pedagogische begeleidingsdiensten mogelijk maakt.

1.6. Loes Vandromme

De fractie van *Loes Vandromme* is blij dat het ontwerp van decreet een decreetale grondslag verleent aan afspraken in het regeerakkoord. De Vlaamse toetsen garanderen dat de leerlingen over de daadwerkelijk nodige kennis en vaardigheden beschikken die horen bij hun diploma. Naast een houvast voor leerlingen, leerkrachten en ouders biedt het ook duidelijkheid aan het steunpunt over het kader waarbinnen de operationalisering zal plaatsvinden. Belangrijk is evenwel dat het certificaat dat een school aflevert de som van kennis en competenties weergeeft, die veel ruimer is dan de twee leergebieden waarover de toetsen gaan.

De Raad van State bevestigt dat het ontwerp van decreet de autonomie van scholen en klassenraden niet aantast en niet verhindert dat scholen hun eigen doelen blijven nastreven en realiseren. In de operationalisering zal moeten blijken dat de in het regeerakkoord en het ontwerp van decreet vastgelegde doelen ook haalbaar zijn.

Daarop drukt het lid haar bezorgdheid uit over het wantrouwen dat sommigen uitspreken ten aanzien van leerkrachten en scholen. Ze benadrukt dat de toetsen geen centrale examens zijn, al nemen sommige leden die term in de mond. Ze bepalen terecht niet of een leerling geslaagd is of niet. Niets kan het oordeel van de klassenraad op dat punt vervangen. Voor haar fractie blijven de eindtermen minimumdoelen. Het kan niet de bedoeling zijn dat ze zodanig geformuleerd worden dat ze getoetst kunnen worden. Eindtermen moeten de maatstaf voor kwaliteit blijven.

Wat voorligt, vertrekt niet van een wit blad, merkt Loes Vandromme op. Er is al expertise opgebouwd, waarbij ze als voorbeeld de OVSG-toetsen geeft, op grond waarvan de pedagogische begeleiding al – met succes – inging op de vaststelling dat de leesvaardigheid gedaald was. Vraag is hoe men ervoor kan zorgen dat onderwijs gericht blijft op kwalificeren, socialiseren en subjectiveren. Het is belangrijk dat scholen een brede kijk op de leerlingen behouden, benadrukt ze, en zich niet beperken tot de Vlaamse toetsen.

Bij de passage in het ontwerp van decreet over de integratie in de Vlaamse toetsen van bestaande toetsen en items die door onderwijsverstrekkers zijn opgemaakt, staat dat dit zou kunnen zodra het technisch mogelijk is. Voor haar fractie moet dat onmiddellijk kunnen. Zodra de toetsen beschikbaar zijn, moeten de verstrekkers items kunnen toevoegen. Katholiek Onderwijs Vlaanderen vraagt om dat mogelijk te maken ten laatste in het schooljaar 2024-2025. Haar fractie vraagt de minister om bij het steunpunt aan te dringen prioritair werk te maken van de technische mogelijkheid van de decretaal voorziene toevoegingen, eerder dan dat het zich richt op de ontwikkeling van elementen die niet in het ontwerp van decreet vervat zijn. Ook de OESO benadrukt het belang van participatie en betrokkenheid. Hoe kan er in dat verband voor gezorgd worden dat de toetsen opgenomen worden in een internationale benchmarking?

Het lid waardeert dat de toetsen ook de gelijkwaardige eindtermen kunnen meenemen. Anderzijds is ze verbaasd dat daar volgens het steunpunt nog geen duidelijkheid over is. Ze dringt erop aan die mogelijkheid te garanderen, in het licht van de vrijheid van onderwijs.

Op welke manier wordt gegarandeerd dat scholen voldoende ICT-materiaal hebben voor de afname van de toets in het vierde leerjaar?

Bij de operationalisering vraagt Loes Vandromme uitleg bij het uitstel van de leerwinstmeting in het secundair onderwijs. Volgens het steunpunt zou de meting van gecontextualiseerde leerwinst niet mogelijk zijn in beperkte groepen. Hoe kijkt de minister daarnaar? Hoe reageert hij op het voorbehoud voor leerlingen die geen standaardtraject volgen? Hoe kijkt hij in het algemeen naar het vele werk dat het steunpunt nog op de plank heeft?

Het steunpunt stelt een tweevoudige aanpak voor met een breedtetoets wiskundige problemen oplossen voor alle leerlingen en daarnaast focustoetsen over specifieke thema's zoals getallenleer of verzamelingen voor groepen van leerlingen. In artikel 4 staat letterlijk dat alle leerlingen deelnemen aan de Vlaamse toetsen. Er is dus geen decreetale grond om toetsen af te nemen bij een groep van leerlingen, concludeert ze. Wie kiest die groep?

Volgens het ontwerp van decreet dienen de toetsen voor de meting van leerwinst, maar dat kunnen de focustoetsen niet. Het lid vraagt om aan het steunpunt duidelijk te maken wat decretaal kan en wat niet. Wie neemt de beslissing? Ze heeft dezelfde vraag over de uitbreidingsdoelen Nederlands, die niet in het ontwerp van decreet zitten, omdat daarin alleen sprake is van eindtermen. Waarop baseert het steunpunt zich in deze?

Ook zij wil weten hoe de cesuur in het vierde leerjaar precies gerealiseerd zal worden en niet in strijd komt met de vrijheid van onderwijs.

Bij de bevraging van scholen, leraren en leerlingen waaraan het steunpunt extra vragen wil stellen, wil het lid weten waar in het ontwerp van decreet staat dat het zich daarmee zou bezighouden. Zij verzoekt nogmaals om het steunpunt zich te laten bezighouden met wat wel in het ontwerp van decreet staat en herhaalt haar eerdere pleidooi over de toevoeging van toetsitems.

Hoe de oefentoetsen worden afgenomen, is haar nog niet helemaal duidelijk. Het steunpunt had het, anders dan het ontwerp van decreet, over kennismakingstoetsen op papier. Wie bepaalt dat?

Doel moet zijn om duurzaam in te zetten op kwaliteit. Het lid gelooft dat de toetsen extra data zullen opleveren, maar waarschuwt voor overtrokken verwachtingen. Ze hoopt dat de scholen, die nu overigens al meten, nog meer datageletterd kunnen gemaakt worden, dat de leerkrachten versterkt kunnen worden in het opmaken van valide en betrouwbare testen en dat zij experts worden in het afnemen van toetsen.

1.7. Kathleen Krekels

Kathleen Krekels stelt vast dat veel vragen op angst gebaseerd zijn en pleit voor vertrouwen in de deskundigheid van de ontwikkelaars. Degenen die pleiten voor de beperking van de planlast en voor de vrijheid van onderwijs, pleiten hier voor meer regelingen. Volgens haar zal een directeur met plezier tijd investeren in het analyseren van de informatie uit de Vlaamse toetsen, aangezien kwaliteitsbewaking tot zijn taak behoort. Een element daarvan, naast vele andere, is immers monitoring en op dat vlak wordt met het ontwerp van decreet een grote stap vooruitgezet.

2. Antwoorden van minister Ben Weyts

Minister *Ben Weyts* merkt algemene appreciatie, ook al zijn er nog vragen. In zijn antwoord bevestigt hij dat de toetsen niet alleenzigmakend zijn voor de onderwijskwaliteit, maar ze vormen wel een essentieel instrument. De centrale toetsen worden voortaan ook in Vlaanderen georganiseerd, zoals in zowat alle OESO-landen, waar ze al lang en met succes worden gehanteerd en met in sommige landen hogere stakes. Daarbij merkt hij wel op dat wetenschappelijk onderzoek aangeeft dat low stakes vaak een beter resultaat hebben.

Wat het effect op leerlingenprestaties betreft, merkt de minister op dat de inschatting of een leerling de eindtermen haalt, vandaag volledig in de handen van de klassenraad ligt. Zonder toetssteen kan het mogelijk aantrekkelijk worden om de ambitie lager te leggen, waardoor het gevaar ontstaat dat leerlingen en leerkrachten in een comfortzone met lagere standaarden terechtkomen. De Vlaamse toetsen fungeren echter als incentive voor scholen om de lat wat hoger te leggen, zeker als het gaat om de essentiële vakken wiskunde en Nederlands.

Veel onderwijsprofessionals vragen ook zelf een objectief instrument om na te gaan waar hun leerlingen echt staan. Dat ontbrak tot nu toe, op de proeven in het zesde leerjaar binnen bepaalde netten na. Voortaan kunnen scholen zich vergelijken met

vergelijkbare scholen. De nieuwsgierigheid daarnaar is reëel, leerkrachten en directies zijn enthousiast. De wenselijke situatie is dat leraren hoge maar realistische eisen opleggen en dat leerlingen zich maximaal inspannen. De Vlaamse toetsen kunnen daartoe bijdragen. In andere landen ziet men vaak positieve effecten op de prestaties, maar ook daar staan die nooit op zichzelf. Er zijn ook grote verschillen in de implementatie, waaruit Vlaanderen heeft geleerd.

Mocht teaching to the test bestaan, zou dat ook het geval zijn met de bestaande toetsen, merkt de minister op. Bovendien kan het voor vakken als Nederlands of wiskunde ook geen kwaad. De minister verzekert dat de toetsen geen eenvoudige kennisvragen zijn maar rijke toetsvragen. De beste voorbereiding is kwaliteitsvol onderwijs. Ook het design, met adaptieve toetsen, is vernieuwend. Een volgende toetsvraag wordt gebaseerd op de eerder geformuleerde antwoorden. Wie opeenvolgende vragen juist beantwoordt, krijgt vragen met een hogere moeilijkheidsgraad.

Verder treedt de minister Jean-Jacques De Gucht bij dat de toetsen een bijdrage leveren aan gelijke onderwijskansen, zoals ook het Kinderrechtencommissariaat bevestigt in zijn advies. Centrale toetsen dragen ook bij tot meer kansengelijkheid.

Op de bezorgdheid over de vrijheid van onderwijs heeft de Raad van State een degelijk antwoord geformuleerd: er is een beperking maar die is legitiem en proportioneel. De invoering van de toetsen laat afdoende onderwijsvrijheid. Wat de koepelspecifieke toetsvragen betreft, bevestigt de minister de bedoeling om mogelijk te maken dat onderwijsverstrekkers eigen toetsvragen toevoegen. Voorwaarden zijn de technische mogelijkheid en dat niet geraakt wordt aan het uitgangspunt dat de resultaten en de toetsen vergelijkbaar blijven. Tot nu toe heeft alleen het katholiek onderwijs laten weten dat het gebruik wil maken van die mogelijkheid. Een en ander zal worden opgenomen in het volgende structureel overleg met hen. Op dit moment moet het steunpunt wel focussen op de kalibratie en de eerste afname, maar de ambitie blijft om ten dienste te staan van de verstrekkers om hen items te laten toevoegen maar op voorwaarde dat het technisch haalbaar is.

De openbaarheid van bestuur is een belangrijk element van de democratische rechtsstaat, maar in het geval van toetsresultaten moet de transparantie afgewogen worden. De inschrijving van een verbod als uitzondering op het grondwettelijke beginsel was de enige mogelijke weg, op voorwaarde dat de reden goed beargumenteerd werd om legitimiteit en proportionaliteit aan te tonen. De Raad van State was duidelijk in zijn antwoord en deed ook nog een suggestie waaraan tegemoetgekomen werd. De Raad bevestigde dat de decretale bepalingen goed zaten, stelt de minister.

De discussie over de openbaarheid betreft overigens alleen het schoolniveau, stipt de minister aan. De gegevens op Vlaams niveau zullen openbaar zijn, verschijnen op een website en in publicaties. Die op klasniveau vallen niet onder de openbaarheid van bestuur maar onder de privacyregelgeving. Wat de gemeenteraad betreft, kunnen in gemeenten die inrichtende macht zijn, de leden daarvan de resultaten opvragen. De voorliggende regeling is meer sluitend dan wat vandaag bestaat en beperkt is tot een deontologische code. Voortaan is er meer aflijning en bescherming.

De genoemde suggestie betreft de toevoeging van ouders met een bijzonder belang. De voorwaarde is dat hun kind deelnam aan de Vlaamse toetsen van dat jaar. Het betreft enkel de resultaten van de betrokken school. Omdat zulks niet limitatief te regelen is in een ontwerp van decreet, worden de modaliteiten bepaald door het schoolbestuur. Er geldt inderdaad ook voor de ouders een geheimhoudingsplicht, zegt de minister.

Wat de vernauwing tot Nederlands en wiskunde betreft, wijst de minister erop dat het huidige kwaliteitskader blijft bestaan. Nergens wordt onderwijskwaliteit gelijkgesteld aan de toetsresultaten. Anderzijds zijn de basisvaardigheden in de genoemde leergebieden wel cruciaal voor de onderwijskwaliteit en daardoor een uitstekende indicator. Toetsen zijn een middel om het doel van de onderwijskwaliteit te bereiken. Op termijn kan gekeken worden naar Vlaamse toetsen voor andere vakken en domeinen. De beslissing tot uitbreiding komt toe aan de Vlaamse Regering.

De minister erkent dat de toetsen extra tijd en energie zullen vergen van scholen en leerkrachten, maar daar staan meer baten tegenover. De volledige digitalisering en automatische correctie (ook van de open vragen) beperkt de planlast. Hij bevestigt dat ook de kalibratieoefening volledig digitaal is. Het steunpunt heeft los daarvan nog aparte, voorafgaande onderzoeken uitgevoerd op papier.

Per school is er een toetscoördinator die op voorhand registreert welke leerlingen deelnemen, ook de leerlingen met een IAC en de anderstalige leerlingen. Die administratieve belasting is niet anders dan die voor de OVSG- of interdiocesane proeven. De keuze wie deze opdracht opneemt, wordt gemaakt door de school. Daarnaast zijn er toetsassistenten die de afname in een klas begeleiden. Hiervoor worden de leraren ondersteund via draaiboeken, digitale cursussen en een helpdesk. Buiten het lezen van de instructies (bijvoorbeeld over inloggen of een vraag stellen) is de opdracht van de toetsassistent bij de afname beperkt. Er is wel een belangrijke rol voor de ICT-coördinator, die vooraf de infrastructuur moet controleren. Achteraf worden de resultaten besproken in het schoolteam. De schoolfeedback kan ervoor zorgen dat leraren en teams gericht aan de slag gaan, waardoor ze veel terugkrijgen voor die inspanning. De minister verzekert nogmaals dat de leerkrachten niet geëvalueerd worden op basis van de resultaten op de toetsen.

Op dit moment heeft de onderwijsinspectie betrekkelijk weinig instrumenten om doelrealisatie in scholen te onderzoeken. Voortaan hebben ze dankzij de resultaten op de toetsen jaarlijks concrete en bruikbare informatie per school, die een goede bron vormt voor de externe kwaliteitszorg. Mogelijk is voor de onderwijsinspectie de winst nog groter op het vlak van de efficiënte inzet van mensen en middelen. Men kan nu immers in het gedifferentieerde doorlichten prioriteit geven aan scholen waar op grond van de resultaten een knipperlicht gaat branden, om die vervolgens bij te staan en te coachen. De onderwijsinspectie voert een volledige profielbepaling door om te beoordelen of een vroegere doorlichting aan de orde is, rekening houdend met het Referentiekader voor Onderwijskwaliteit. Daarnaast heeft de onderwijsinspectie 1 miljoen euro recurrent aan middelen bijgekregen, geeft de minister mee.

Ten aanzien van de leerlingen buitengewoon onderwijs wordt eens te meer het vertrouwen gegeven aan de lerarenteams om van de mogelijkheid tot opt-in gebruik te maken voor individuele leerlingen. Leerlingen uit buso OV4 moeten deelnemen aan de Vlaamse toetsen omdat zij het gewone onderwijscurriculum volgen. Wel kan de school beslissen om bepaalde leerlingen OV4 niet te laten deelnemen via een opt-outformule.

Aangepaste toetsen op maat van het buitengewoon onderwijs zouden ideaal zijn, erkent de minister, maar dat is nog toekomstmuziek. Wel wordt gezorgd voor redelijke aanpassingen voor alle leerlingen, gaande van voorleessoftware tot brailleleesregels. Bovendien geldt ook voor hen, net als voor nieuwkomers, de contextualisering van de resultaten.

Bij de hertekening van de eindtermen voor de tweede en de derde graad wijst de minister erop dat de eerste afname in het zesde jaar pas in 2027 plaatsvindt, wat nog enige marge biedt. Wat de aanpassing van die van de eerste graad betreft, en

de nieuwe voor het basisonderwijs, legt hij uit dat men tot nader order uitgaat van de geldende eindtermen. Desgevallend zouden aanpassingen nodig zijn maar de vraag is hoe fundamenteel die zullen zijn. Er zijn inderdaad geen eindtermen voor het vierde leerjaar, maar het steunpunt heeft op basis van de leerplannen afbakeningen voorgesteld aan de stuurgroep. Daarin zijn alle onderwijsverstrekkers vertegenwoordigd en ze hebben zich allemaal akkoord verklaard. Overigens zijn al internationale toetsen afgenomen op het niveau van het vierde leerjaar.

Wat de selectie van de eindtermen betreft, legt de minister nogmaals uit dat niet alle eindtermen digitaal af te nemen zijn. Voor Nederlands is er een focus op schrijfvaardigheid, begrijpend lezen en grammatica, maar wordt spreekvaardigheid niet getoetst.

De keuze voor het tweede en het zesde jaar secundair onderwijs en niet voor het vierde jaar, is ingegeven door het feit dat het om te beginnen al een omvangrijke operatie is en bovendien doordat die jaren na analyse de belangrijkste bleken. De leerlingen van het tweede jaar krijgen – op vijf uur variatie na – nog vrijwel dezelfde lesinhoud. In het zesde jaar is de informatie relevant voor de doorstroming naar de arbeidsmarkt of het hoger onderwijs, maar ook voor de detectie van tendensen op macroniveau aan het einde van de rit.

Over de leerwinst attendeert de minister op de nota van het steunpunt. Dat de meting ervan mogelijk wordt, is een troef van deze Vlaamse toetsen. Deze worden bovendien bij alle leerlingen afgenomen en niet enkel bij een steekproef. Deze zaken zijn tot op vandaag niet mogelijk bij de bestaande toetsen. Er zijn al drie Vlaamse studies geweest die de leerwinst tussen het vierde en zesde leerjaar in kaart brachten. De minister verzekert dat het steunpunt bezig is met de uitwerking van leerwinst. Het is niet eenvoudig, maar ook niet onmogelijk.

Met de communicatie aan het onderwijsveld is men tot nu toe terughoudend geweest omdat eerdere mededelingen onthaald werden als prematuur vanwege nog niet goedgekeurd door de Vlaamse Regering, schetst de minister. Nu komt er wel een ruime informatiecampagne via diverse kanalen. Er komen infosessies voor scholen, directies en lerarenopleidingen, naast brede communicatie via een website, flyers enzovoort. Allicht is er hier en daar door foute informatie enige koudwatervrees, maar een survey door het steunpunt in het secundair onderwijs tussen december 2021 en februari 2022 leerde dat leraren vooral uitkijken naar de prestaties van leerlingen. Schoolleiders kijken het meest uit naar het ontvangen van meer informatie op schoolniveau, afgezien van de algemene nood aan informatie over de toetsen zelf.

Het Leerpunt is momenteel nog bezig met het opstellen van zijn beleidsplan maar er wordt wel gevraagd naar samenwerking. De minister verwacht een kruisbestuiving. Het steunpunt heeft ook de opdracht gekregen om de resultaten in een internationaal perspectief te plaatsen.

Wat de ICT-infrastructuur betreft, wijst de minister erop dat alle scholen Digisprongmiddelen hebben gekregen. Die zouden moeten volstaan voor het afleggen van de digitale toetsen. Navraag bij de ICT-coördinatoren bracht geen problemen aan het licht. De enige bezorgdheid blijkt die te zijn over de duurtijd en de verschillen in vaardigheden tussen de leerlingen. Om die laatste te trainen, worden kennismakingstoetsen aan de scholen aangeboden. Leerlingen van het vierde leerjaar kunnen de toetsen ook afleggen op gedeelde toestellen van de school, want ook voor de lagere jaren hebben alle scholen middelen gekregen. In 2021 nam een steekproef van leerlingen van het vierde leerjaar digitaal deel aan PIRLS, wat vlot verlopen is, geeft de minister mee.

Elke school beslist zelf over wat men doet met de resultaten bij de evaluatie van leerlingen, bevestigt de minister nogmaals. Men kan ze laten meetellen of er niets mee doen. Het is wel belangrijk dat die keuze wordt verduidelijkt in het schoolreglement, zodat men vooraf de situatie kent. Die vrijheid kan inderdaad leiden tot verschillen tussen scholen, maar die zijn er vandaag ook. De omgang met de resultaten zal ook door het steunpunt opgevolgd worden, evenals de impact ervan op de leerlingen en de leerresultaten.

Tot slot deelt de minister nog mee dat, wat datageletterdheid betreft, middelen zijn uitgetrokken voor de pedagogische begeleidingsdiensten ter waarde van 1,5 miljoen euro recurrent, met als specifieke taak op dat vlak schooldirecties en leerkrachten te versterken.

3. Amendementen

Koen Daniëls licht de amendementen van de meerderheidsfracties toe, die erop gericht zijn om een aantal legistieke verbeteringen aan te brengen.

4. Bijkomende vragen en antwoorden

Hannelore Goeman drukt haar waardering uit voor de antwoorden van de minister, de administratie en het steunpunt. Ze blijft ervan overtuigd dat de Vlaamse toetsen een meerwaarde vormen in een pakket van maatregelen om de onderwijskwaliteit te monitoren en te versterken. Wel blijven er risico's en methodologische onduidelijkheden. Ze blijft erbij dat leerwinst meten in het secundair onderwijs met een individueel variabel leerparcours niet evident of zelfs onmogelijk is, al is dat wel beloofd als realisatie van de centrale toetsen. Hoe de contextualisering zal geoperationaliseerd worden, blijft ook onduidelijk.

Over het risico op Vlaanderenbrede rankings is het lid redelijk gerustgesteld, al zullen wel heel veel mensen toegang krijgen tot de feedbackrapporten, waardoor het moeilijk te vermijden wordt dat verhalen gaan circuleren, zeker als ze niet goed zijn. Ze blijft er ook bij dat de beoordeling van het bijzonder belang veel druk legt op scholen, die beslissingen moeten nemen zonder richtinggevend kader. Men mag ook niet minimaliseren hoeveel extra werk de toetsen voor scholen gaan meebrengen. Men zou dat beter erkennen maar erbij zeggen dat het die inspanning waard is.

De spreker erkent dat de onderwijsinspectie versterkt is, doch slechts met 5 vte in de hele regeerperiode, terwijl de coachende rol die ze erbij krijgen veel meer werk oplevert. Wat doen de pedagogische begeleidingsdiensten? Of mogen de scholen kiezen? Kan de coaching ook door externe partners gebeuren? Zijn er middelen voor de begeleidingstrajecten, ook als de toetsen veel knipperlichten tegelijk doen afgaan?

Tot slot herhaalt *Hannelore Goeman* haar vraag over het voortbestaan van het steunpunt na 2025. Het lid heeft uiteindelijk besloten zich te onthouden bij de stemming omdat ze niet helemaal gerust is over de uitrol.

Ook *Elisabeth Meuleman* blijft bij haar onthouding. Zij erkent dat de gestandaardiseerde tests ingrijpend en zelfs fundamenteel zijn, maar dan moet men er ook voor zorgen dat men de rekening voor de uitrol in de vorm van voldoende ondersteuning niet doorschuift naar de volgende regering. Ook met het M-decreet is het zo gegaan. Ook voor die omwenteling bleek het onderwijs immers niet klaar. Wat voorligt, kan men niet afdoen als een beperkte inspanning waar scholen veel voor terugkrijgen, maar dreigt een vergiftigd geschenk te worden omdat men de consequenties onderschat.

Jan Laeremans herhaalt dat de meting van de leerwinst in het secundair onderwijs een werkpunt blijft. De kloof tussen het tweede en zesde jaar is te groot. Anders dan de minister vindt hij het vierde even belangrijk, want daar is nog een B-attest mogelijk en in het vijfde jaar niet. Is de keuze van de minister niet eerder ingegeven door financiële overwegingen? Wordt alsnog overwogen om later het vierde jaar toe te voegen?

Hij is het eens met de oproep van Koen Daniëls aan de klassenraden om de resultaten mee te nemen in de beoordeling. Daarom zou zijn fractie dat ook opleggen, wat niet betekent dat men de autonomie van de klassenraad ondermijnt.

Tot slot vraagt de spreker nogmaals wat gedaan wordt met scholen die al zwaar ondermaats scoren op de eerste test, nog voor zich een herhaling voordoet. Welk signaal geeft men hen? Moet die druk niet verhoogd worden?

Loes Vandromme heeft gehoord dat de minister bezorgd is om het draagvlak in het onderwijsveld en dat hij vasthoudt aan de principiële invoering van onderwijsitems door onderwijsverstrekkers. De vragen van de leden zijn volgens haar ingegeven door de wens van een goede operationalisering, die zorgt voor maximale rechtszekerheid. Zij waardeert de experts van het steunpunt en hun openheid, waarna ze tot slot een regelmatige gedachtewisseling met de commissie bepleit. Haar fractie stemt alvast voor het ontwerp van decreet.

Minister *Ben Weyts* bevestigt nogmaals dat de meting van de leerwinst wel degelijk geoperationaliseerd wordt, in eerste instantie tussen het vierde en het zesde leerjaar. Gezien de complexiteit zal men daardoor veel leren en zal men lessen kunnen trekken met het oog op de invoering van leerwinst in andere leerjaren.

Hij komt ook terug op de beweerde lasten voor leerkrachten en inspectie. Voor die laatste is wat voorligt, winst, want het laat een efficiëntere inzet van mensen en middelen toe. Ook voor leerkrachten en schooldirecties is het winst. Feedback over resultaten voorstellen als een last, gaat in tegen de ambitie van leerkrachten. De minister pleit voor vertrouwen. Elke leerkracht die zichzelf ernstig neemt, zal dat ook doen met de toetsen. Hij verzekert ook nogmaals dat de toetsen niet in de plaats komen van de onderwijsinspectie, die haar reguliere opdracht blijft vervullen.

Zoals gezegd kregen de pedagogische begeleidingsdiensten extra middelen. Coachen is hun taak, bij uitstek. Evengoed kunnen scholen zich richten tot externen, wat ze vandaag al doen. Hun keuze is niet beperkt tot hun koepel. Het klopt dat de resultaten ingrepen tot gevolg zullen hebben. Dat is ook net de bedoeling, merkt de minister op.

De minister verzekert dat het proces gedegen voorbereid is, anders dan het M-decreet. Die fout wordt binnenkort rechtgezet met het Leersteundecreet. Voor wat voorligt, is zowat alle kennis gemobiliseerd met betrekking tot peilingen en toetsen die in Vlaanderen bestaat. Tijdens de gedachtewisseling in de commissie wist het steunpunt alle vragen te beantwoorden en straalde het niet alleen wetenschappelijke degelijkheid maar ook enthousiasme en passie voor het onderwijs uit. Dat enthousiasme vindt men ook bij de administratie.

Verder sluit de minister niet uit dat ooit wordt gekozen voor het vierde jaar secundair onderwijs, maar de operatie heeft nu al de schaal van een ongeziene Vlaamse revolutie, met 280.000 leerlingen.

Verplichten om de resultaten te gebruiken, brengt de discussie over high stakes terug. Als men vervolgens de andere kant op kijkt, is het resultaat trouwens uiteindelijk hetzelfde.

Elisabeth Meuleman treedt bij dat de toetsen zijn uitgewerkt door de beste mensen, maar dat neemt niet weg dat de opdracht enorm uitdagend blijft. Dat zou ze echter nog kunnen aanvaarden, mocht er daarna geen lacune zijn op het vlak van extra opvolging, begeleiding en ondersteuning. Daarvoor is in niets voorzien. Als het zo simpel was om de onderwijskwaliteit te verbeteren, was het al lang gebeurd. Scholen zullen met de neus op de feiten gedrukt worden en meer dan ooit willen verbeteren, maar dat moeten doen met een gebrek aan zorg, middelen en leerkrachten en met een onderbemande onderwijsinspectie en pedagogische begeleidingsdiensten. Het resultaat zal frustrerend zijn, voorspelt ze.

Kathleen Krekels vindt de vergelijking met het M-decreet niet correct. Toen is in niets voorzien, terwijl er voor wat nu voorligt de onderwijsinspectie, de CLB's, de ondersteuningsnetwerken en de pedagogische begeleidingsdiensten zijn. Voortaan zal de onderwijsinspectie gericht kunnen doen wat ze nu al doet, namelijk scholen inspecteren. Idem voor de pedagogische begeleiding, die nu al coacht maar het voortaan gericht kan.

Koen Daniëls sluit zich daarbij aan. Hij dringt erop aan dat de leden die zich 'positief onthouden' dat positieve ook ventileren naar de buitenwereld. Veel van hun kritiek geldt trouwens ook voor de al bestaande proeven, die door private organisaties worden afgenomen. Verder merkt hij nog op dat ook de pedagogische begeleidingsdiensten bijkomend geïnteresseerd kunnen zijn in de nieuwe informatie die de toetsen opleveren, omdat de problemen mogelijk liggen aan de in hun koepel gebruikte methodes. De vrees dat verhalen zullen gaan circuleren over scholen, pareert hij met de vaststelling dat zulks vandaag al het geval is, maar dan op basis van geruchten. Van scholen die het vanaf het eerste moment niet goed blijken te doen, hoopt hij dat die zelf hun rapport bekijken, nog afgezien van de inspectie die blijft langsaan. Hij rekent ook op hun inrichtende macht.

III. STEMMING

1. Artikelsgewijze stemming

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1 wordt zonder opmerkingen aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Hoofdstuk 2. Wijzigingen van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Artikel 2

Amendement 1 wordt aangenomen met 13 stemmen.

Het geamendeerde artikel 2 wordt aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 3 wordt zonder opmerkingen aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 4

Amendement 2 wordt aangenomen met 13 stemmen.

Artikel 4/1 – nieuw (hernummerd artikel 5)

Amendement 3 wordt aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 5 (hernummerd artikel 6)

Amendement 4, dat het volledige artikel vervangt, wordt aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 6 (hernummerd artikel 7)

Amendement 5, dat het volledige artikel vervangt, wordt aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 7 (hernummerd artikel 8) wordt zonder opmerkingen aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010

Artikel 8 (hernummerd artikel 9)

Amendement 6 wordt aangenomen met 13 stemmen.

Het geamendeerde artikel 8 wordt aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 9 (hernummerd artikel 10)

Amendement 7 wordt aangenomen met 13 stemmen.

Het geamendeerde artikel 9 wordt aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 10 (hernummerd artikel 11)

Amendement 8 wordt aangenomen met 13 stemmen.

Artikel 10/1 – nieuw (hernummerd artikel 12)

Amendement 9 wordt aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 11 (hernummerd artikel 13)

Amendement 10, dat het volledige artikel vervangt, wordt aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 12 (hernummerd artikel 14)

Amendement 11, dat het volledige artikel vervangt, wordt aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Artikel 13 (hernummerd artikel 15) wordt zonder opmerkingen aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs

Artikel 14 (hernummerd artikel 16) wordt zonder opmerkingen aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Hoofdstuk 5. Inwerkingtreding

Artikel 15 (hernummerd artikel 17) wordt zonder opmerkingen aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

2. Stemming over het geheel

Het ontwerp van decreet over de Vlaamse toetsen in het onderwijs wordt aangenomen met 9 stemmen bij 4 onthoudingen.

Karolien GROSEMANS,
voorzitter

Koen DANIËLS
Hannelore GOEMAN
Hilâl YALÇIN,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

buso	buitengewoon secundair onderwijs
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
IAC	individueel aangepast curriculum
KOALA	Kleuteronderwijs Luistervaardigheid
LOSO	Longitudinaal Onderzoek Secundair Onderwijs
M-decreet	decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OV	opleidingsvorm
OVSG	Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten
PIRLS	Progress in International Reading Literacy Study
PISA	Programme for International Student Assessment
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SiBO	Schoolloopbanen in het basisonderwijs
TIMSS	Trends in International Mathematics and Science Study
vte	voltijdsequivalent / voltijdequivalent

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE

Hoofdstuk 1. Inleidende bepaling

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Hoofdstuk 2. Wijzigingen van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997

Art. 2. In artikel 3 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een punt 7°bis ingevoegd, dat luidt als volgt:

“7°bis bevoegd steunpunt: het universitair steunpunt dat erkend en gesubsidieerd wordt voor de ontwikkeling van de Vlaamse toetsen volgens het besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 1999 houdende de regeling van de procedure en de voorwaarden van erkenning en subsidiëring van de universitaire steunpunten;”;

2° er wordt een punt 14°quater ingevoegd, dat luidt als volgt:

“14°quater feedbackrapport: een rapport met de resultaten op de Vlaamse toetsen op het schoolniveau, het niveau van de leerlingengroep of het leerlingniveau;”;

3° er wordt een punt 31°bis ingevoegd, dat luidt als volgt:

“31°bis leerwinst: de verandering in de leerprestaties tussen twee metingen bij dezelfde leerlingen op dezelfde meetschaal. Leerwinst kan verwijzen naar diverse niveaus: het Vlaamse niveau, het schoolniveau en het leerlingniveau;”;

4° er wordt een punt 56°bis ingevoegd, dat luidt als volgt:

“56°bis de Vlaamse toetsen: gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde, net- en koepeloverschrijdende toetsen die worden afgenomen in bepaalde leerjaren van het basisonderwijs in alle scholen over een selectie van eindtermen;”.

Art. 3. In artikel 37, §3, van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt het punt 5° vervangen door wat volgt:

“5° afspraken in verband met huiswerk, agenda’s, rapporten en leerlingenevaluatie, met inbegrip van de wijze waarop bij de leerlingenevaluatie de klassenraad al dan niet rekening houdt met de resultaten van de Vlaamse toetsen, onverminderd de bepalingen van artikel 44quater, §2, tweede lid, 4°.”.

Art. 4. In hoofdstuk V van hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt een afdeling 2ter ingevoegd, die luidt als volgt:

“Afdeling 2ter. De Vlaamse toetsen”.

Art. 5. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt in afdeling 2ter, ingevoegd bij artikel 4, een artikel 44quater ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 44quater. §1. Op het einde van het vierde jaar gewoon lager onderwijs, vanaf het schooljaar 2023-2024, en op het einde van het gewoon lager onderwijs, vanaf het schooljaar 2025-2026, nemen alle leerlingen, met uitzondering van de anderstalige nieuwkomers en de leerlingen met een individueel aangepast curriculum, deel aan de Vlaamse toetsen.

In afwijking van het eerste lid kan de school beslissen om anderstalige nieuwkomers en leerlingen met een individueel aangepast curriculum te laten deelnemen aan de Vlaamse toetsen.

Een school voor buitengewoon lager onderwijs kan beslissen haar leerlingen te laten deelnemen aan de Vlaamse toetsen.

De Vlaamse toetsen worden ontwikkeld door het bevoegde steunpunt met betrokkenheid van de onderwijsverstrekkers en kunnen van zodra technisch mogelijk door deze onderwijsverstrekkers worden aangevuld met eigen items in functie van een eigen kwaliteitszorgsysteem. De Vlaamse overheid stelt de Vlaamse toetsen, met inbegrip van oefentoetsen, ter beschikking van de scholen die ze digitaal en op basis van instructies bij hun leerlingen afnemen. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor de praktische organisatie van de Vlaamse toetsen.

De Vlaamse toetsen omvatten een selectie van eindtermen van het leergebied wiskunde en het leergebied Nederlands. De Vlaamse toetsen houden rekening met zowel de eindtermen als de gelijkwaardig verklaarde vervangende eindtermen.

De deelname aan de Vlaamse toetsen aan het einde van het gewoon lager onderwijs vanaf het schooljaar 2025-2026 vervangt de verplichte afname in het gewoon lager onderwijs van een gevalideerde toets voor ten minste drie leergebieden als vermeld in artikel 44ter.

§2. De Vlaamse toetsen hebben tot doel de onderwijskwaliteit te versterken en te monitoren door het bereiken van de eindtermen en de leerwinst te meten op onderstaande niveaus.

- De resultaten van de Vlaamse toetsen worden op de volgende wijze gebruikt:
- 1° op Vlaams niveau als bron van informatie over de onderwijskwaliteit, meer bepaald de mate waarin de eindtermen bereikt worden, de mate waarin leerwinst gegenereerd wordt en als element van kwaliteitszorg op systeemniveau;
 - 2° op schoolniveau als element van interne en externe kwaliteitszorg:
 - a) als één van de elementen in de interne kwaliteitszorg van de school. De school en het schoolbestuur zullen daartoe een eigen feedbackrapport met gecontextualiseerde resultaten op een beveiligde manier kunnen consulteren;
 - b) als één van de elementen in de werking van de pedagogische begeleidingsdiensten, vermeld in artikel 15, §1, van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs;
 - c) als één van de elementen in de werking van de onderwijsinspectie, meer bepaald de doorlichtingen, vermeld in artikel 36 tot en met 42 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs;
 - 3° op niveau van de leerlingengroep als één van de elementen voor reflectie over het pedagogisch-didactisch handelen in het schoolteam;
 - 4° op leerlingniveau als één van de mogelijke elementen waarmee de klassenraad rekening kan houden bij de evaluatie. De resultaten op leerlingniveau worden niet als enige criterium voor de evaluatie gebruikt.

§3. Leerlingen die recht hebben op redelijke aanpassingen of speciale onderwijsleermiddelen gedurende het schooljaar waarin de Vlaamse toetsen worden afgenomen, hebben recht op behoud en gebruik van die aanpassingen en leermiddelen als ze de Vlaamse toetsen afleggen.”.

Art. 6. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt in dezelfde afdeling 2ter een artikel 44quinquies ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 44quinquies. §1. Voor de toepassing van artikel 44quater, worden de volgende gegevens verwerkt door de scholen, de bevoegde diensten van de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt:

- 1° de identificatiegegevens van de deelnemende leerlingen: naam, voornaam en identificatiecode van de leerling;
- 2° de individuele toetsresultaten: het antwoord op elke toetsvraag en de daarop gebaseerde totaalscores van de leerling;
- 3° de leerlingenkenmerken die nodig zijn voor een juiste interpretatie van de gegevens. Het gaat over de volgende leerlingenkenmerken:
 - a) demografische gegevens: geboortjaar, geslacht;
 - b) onderwijskansarmoede-indicatoren: opleidingsniveau van de moeder, thuistaal, schooltoelage, trekkende bevolking, leerling met een zorgthuis;
 - c) schoolloopbaangegevens: voorafgaande schoolloopbaan, individueel aangepast curriculum, anderstalige nieuwkomer, vrijstelling, gemotiveerd verslag of verslag gemeenschappelijk curriculum, gebruik van hulpmiddelen, administratieve groep, leerlingengroep Nederlands, leerlingengroep wiskunde;
 - d) indicatoren van cultureel kapitaal: aantal boeken thuis;
- 4° de kenmerken van de school waar de leerling is ingeschreven;
- 5° de leerlingenkenmerken die nodig zijn voor wetenschappelijk onderzoek waaronder de loggegevens over de toetsafname en de antwoorden op een leerlingenvragenlijst.

De scholen ontvangen en verwerken die gegevens van de leerlingen die bij hen zijn ingeschreven. De bevoegde diensten van de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt ontvangen en verwerken de gegevens van de leerlingen, vermeld in het eerste lid.

De gegevens worden gedurende maximaal tien jaar bewaard op het data-platform. De gegevens in de registratiemodule worden gedurende maximaal acht maanden bewaard. De gegevens in het toetsplatform worden gedurende maximaal zes maanden bewaard. De gegevens in de feedbackmodule worden gedurende maximaal twaalf maanden bewaard. Zolang doeleinden van wetenschappelijk onderzoek en statistiek daartoe nopen, worden de gegevens gepseudonimiseerd bewaard. De gepseudonimiseerde persoonsgegevens kunnen onder contractuele voorwaarden doorgegeven worden met het oog op wetenschappelijk onderzoek. Na afloop van de bewaartermijnen worden de persoonsgegevens vernietigd of geanonimiseerd.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor die verwerking en legt de leerlingenkenmerken die verwerkt worden vast.

§2. De Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt treden, ieder voor zijn of haar bevoegdheid, op als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 1. Het bestuur van de onderwijsinstelling of de gemandateerde is verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen van de persoonsgegevens, overeenkomstig artikel 31, §1, eerste lid, 5°.

De scholen, de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt verwerken de persoonsgegevens om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op hen rust en bepalen, ieder binnen zijn of haar bevoegdheidssfeer, op transparante wijze hun respectieve verantwoordelijkheden.

De verwerkingsverantwoordelijken verduidelijken in een privacyverklaring welke verwerkingen er gebeuren. Zij nemen met het oog op transparantie en de garantie van de rechten van betrokkenen in hun communicatie met de betrokkenen een verwijzing op naar de vindplaats van hun respectieve privacyverklaring. De verwerkingsverantwoordelijken nemen de nodige maatregelen om de juistheid van de persoonsgegevens te garanderen.

De leerlingen of hun ouders hebben het recht op inzage in en kopie van het feedbackrapport met hun resultaten op de Vlaamse toetsen. De leerlingen of hun ouders hebben het recht op inzage in hun toets, op een manier die de vertrouwelijkheid van de toetsvragen garandeert.”.

Art. 7. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt in dezelfde afdeling 2ter een artikel 44sexies ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 44sexies. Het bevoegde steunpunt of de bevoegde diensten van de Vlaamse overheid bezorgen de resultaten op schoolniveau jaarlijks aan de onderwijsinspectie, aan de betrokken pedagogische begeleidingsdienst en aan de Raad van het Gemeenschapsonderwijs. De gegevens van de individuele leerlingen worden daarbij niet opgenomen.

In afwijking van de algemene regeling in het Bestuursdecreet van 7 december 2018 inzake openbaarheid, delen de leden van de onderwijsinspectie, de personeelsleden van de scholen, van de Vlaamse overheid, van het bevoegde steunpunt en van de pedagogische begeleidingsdiensten, de Raad van het Gemeenschapsonderwijs en de schoolbesturen, die de resultaten kennen van de Vlaamse toetsen, die resultaten niet mee aan derden.

In afwijking van het tweede lid mag een school de eigen schoolresultaten wel bezorgen aan derden die de school begeleiden. Deze begeleidende instantie mag op haar beurt de resultaten niet meedelen aan derden.

In afwijking van het tweede lid kan een school inzage in haar schoolfeedbackrapport geven aan ouders die bij hun aanvraag een bijzonder individueel belang aantonen. De inzage kan enkel gegeven worden voor de resultaten van de Vlaamse toetsen waar het kind van betrokken ouders zelf aan heeft deelgenomen. Het schoolbestuur bepaalt hiertoe zelf de modaliteiten. De ouders mogen op hun beurt de resultaten niet meedelen aan derden. Indien ouders deze geheimhoudingsplicht schenden kunnen ze gesanctioneerd worden met een geldboete van honderd euro tot duizend euro.

Leden van schoolraden en ouderraden mogen het schoolfeedbackrapport niet meedelen aan derden. Hierbij zijn ze gebonden aan de geheimhoudingsplicht.

De leden van de onderwijsinspectie, de personeelsleden van de scholen, van de Vlaamse overheid, van het bevoegde steunpunt en van de bevoegde begeleidingsdiensten, de Raad van het Gemeenschapsonderwijs en de schoolbesturen die de resultaten kennen van de Vlaamse toetsen, zijn wat die resultaten betreft gehouden tot het beroepsgeheim. Wie dit beroepsgeheim niet naleeft, wordt gestraft met een geldboete van honderd euro tot duizend euro.

Het is verboden om de resultaten van een school publiek te maken.

De niet-naleving van het verbod op openbaarmaking door het schoolbestuur is een inbreuk op het verbod op oneerlijke concurrentie in de zin van artikel 51, §1.

De resultaten die behaald zijn bij de Vlaamse toetsen geven geen aanleiding tot de rangschikking van scholen.”.

Art. 8. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt in dezelfde afdeling 2ter een artikel 44septies ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 44septies. De Vlaamse Regering zal een evaluatie doorvoeren die minstens uit volgende onderdelen zal bestaan:

- 1° een procesevaluatie onmiddellijk na de testafname in 2023 in het vierde jaar bij een representatieve steekproef van scholen;
- 2° onmiddellijk na de eerste toetsafname een procesevaluatie van de eerste toetsafname;
- 3° uiterlijk in 2029 een evaluatie van de mate waarin de Vlaamse toetsen de doelstellingen, vermeld in artikel 44quater, §2, hebben helpen bereiken en van de andere effecten die ze hebben teweeggebracht.”.

Hoofdstuk 3. Wijzigingen van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010

Art. 9. In artikel 3 van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° er wordt een punt 9°/0 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“9°/0 bevoegd steunpunt: het universitair steunpunt dat erkend en gesubsidieerd wordt voor de ontwikkeling van de Vlaamse toetsen volgens het besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 1999 houdende de regeling van de procedure en de voorwaarden van erkenning en subsidiëring van de universitaire steunpunten;”;

2° er wordt een punt 14°/0/0 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“14°/0/0 feedbackrapport: een rapport met de resultaten op de Vlaamse toetsen op het schoolniveau, het niveau van de leerlingengroep of het leerlingniveau;”;

3° er wordt een punt 17°/5 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“17°/5 leerwinst: de verandering in de leerprestaties tussen twee metingen bij dezelfde leerlingen op dezelfde meetschaal. Leerwinst kan verwijzen naar diverse niveaus: het Vlaamse niveau, het schoolniveau, en het leerlingniveau;”;

4° er wordt een punt 46°/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“46°/1 de Vlaamse toetsen: gestandaardiseerde, genormeerde en gevalideerde, net- en koepeloverschrijdende toetsen die worden afgenomen in bepaalde leerjaren van het secundair onderwijs in alle scholen en centra over een selectie van eindtermen;”.

Art. 10. In artikel 112, eerste lid, van dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt in punt 9°, a), een punt 1)/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"1)/1 de wijze waarop de klassenraad, onverminderd de bepalingen van artikel 115/8, §2, tweede lid, 4°, bij de leerlingenevaluatie al dan niet rekening houdt met de resultaten van de Vlaamse toetsen;"

Art. 11. In deel III, titel 2, van dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt een hoofdstuk 3/1 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Hoofdstuk 3/1. De Vlaamse toetsen".

Art. 12. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt in hoofdstuk 3/1, ingevoegd bij artikel 11, een artikel 115/8 ingevoegd, dat luidt als volgt:

"Art. 115/8. §1. In het voltijds gewoon secundair onderwijs en in het buitengewoon secundair onderwijs, opleidingsvorm 4, nemen de volgende leerlingen deel aan de Vlaamse toetsen:

- 1° leerlingen in het tweede leerjaar van de eerste graad: vanaf het schooljaar 2023-2024;
- 2° leerlingen in het tweede leerjaar van de derde graad: vanaf het schooljaar 2026-2027.

In afwijking van het eerste lid zijn de leerlingen met een individueel aangepast curriculum vrijgesteld van deelname aan de Vlaamse toetsen, behalve wanneer de school of het centrum beslist om ze toch te laten deelnemen.

In afwijking van het eerste lid kan de klassenraad beslissen tot een gemotiveerde vrijstelling van deelname aan de Vlaamse toetsen van de leerlingen die zijn ingeschreven in opleidingsvorm 4 van het buitengewoon onderwijs.

Een school voor buitengewoon secundair onderwijs kan beslissen haar leerlingen van de opleidingsvormen 1, 2 en 3 wel te laten deelnemen aan de Vlaamse toetsen. In het voltijds gewoon secundair onderwijs kan een school of een centrum beslissen om anderstalige nieuwkomers te laten deelnemen aan de Vlaamse toetsen.

De Vlaamse toetsen worden ontwikkeld door het bevoegde steunpunt met betrokkenheid van de onderwijsverstrekkers en kunnen van zodra technisch mogelijk door deze onderwijsverstrekkers worden aangevuld met eigen items in functie van een eigen kwaliteitszorgsysteem. De Vlaamse overheid stelt de Vlaamse toetsen, met inbegrip van oefentoetsen, ter beschikking van de scholen en de centra die ze digitaal en op basis van instructies bij hun leerlingen afnemen. De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor de praktische organisatie van de Vlaamse toetsen.

De Vlaamse toetsen omvatten een selectie van de eindtermen, vermeld in artikel 139, die van toepassing zijn in de A-stroom of de B-stroom van de eerste graad of in de finaliteit van de derde graad, naargelang van het geval.

De selectie van de eindtermen, vermeld in het zesde lid, wordt gemaakt uit minstens de volgende sleutelcompetenties: competenties in het Nederlands; wiskundige competenties uit de competenties inzake wiskunde, exacte wetenschappen en technologie, en leercompetenties. De Vlaamse Regering beslist over de uitbreiding van voormelde sleutelcompetenties.

De Vlaamse toetsen houden rekening met zowel de eindtermen als de gelijkwaardig verklaarde vervangende eindtermen.

§2. De Vlaamse toetsen hebben tot doel de onderwijskwaliteit te versterken en te monitoren door het bereiken van de eindtermen, vermeld in artikel 139, en de leerwinst te meten op onderstaande niveaus.

- De resultaten van de Vlaamse toetsen worden op de volgende wijze gebruikt:
- 1° op Vlaams niveau als bron van informatie over de onderwijskwaliteit, meer bepaald de mate waarin de eindtermen bereikt worden, de mate waarin leerwinst gegenereerd wordt en als element van kwaliteitszorg op systeemniveau;
 - 2° op niveau van de school of het centrum als element van interne en externe kwaliteitszorg:
 - a) als één van de elementen in de interne kwaliteitszorg van de school of het centrum. De school of het centrum, en het school- of centrumbestuur zullen daartoe haar eigen feedbackrapport met gecontextualiseerde resultaten op een beveiligde manier kunnen consulteren;
 - b) als één van de elementen in de werking van de pedagogische begeleidingsdiensten, vermeld in artikel 15, §1, van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs;
 - c) als één van de elementen in de werking van de onderwijsinspectie, meer bepaald de doorlichtingen, vermeld in artikel 36 tot en met 42 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs;
 - 3° op niveau van de leerlingengroep als één van de elementen voor reflectie over het pedagogisch-didactisch handelen in het schoolteam;
 - 4° op leerlingniveau als één van de mogelijke elementen waarmee de klassenraad rekening kan houden bij de evaluatie. De resultaten op leerlingniveau worden niet als enige criterium voor de evaluatie gebruikt.

§3. Leerlingen die recht hebben op redelijke aanpassingen of speciale onderwijsleermiddelen, gedurende het schooljaar waarin de Vlaamse toetsen worden afgenomen, hebben recht op behoud en gebruik van die aanpassingen en leermiddelen als ze die Vlaamse toetsen afleggen.”

Art. 13. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt in hetzelfde hoofdstuk 3/1 een artikel 115/9 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 115/9. §1. Voor de toepassing van artikel 115/8, worden de volgende gegevens verwerkt door de scholen, de centra, de bevoegde diensten van de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt:

- 1° de identificatiegegevens van de deelnemende leerlingen: naam, voornaam en identificatiecode van de leerling;
- 2° de individuele toetsresultaten: het antwoord op elke toetsvraag en de daarop gebaseerde totaalscores van de leerling;
- 3° de leerlingenkenmerken die nodig zijn voor een juiste interpretatie van de gegevens. Het gaat over de volgende leerlingenkenmerken:
 - a) demografische gegevens: geboortjaar, geslacht;
 - b) onderwijskansarmoede-indicatoren: opleidingsniveau van de moeder, thuistaal, schooltoelage, trekkende bevolking, leerling met een zorgthuis;
 - c) schoolloopbaangegevens: voorafgaande schoolloopbaan, individueel aangepast curriculum, anderstalige nieuwkomer, vrijstelling, gemotiveerd verslag of verslag gemeenschappelijk curriculum, gebruik van hulpmiddelen, administratieve groep, leerlingengroep Nederlands, leerlingengroep wiskunde;
 - d) indicatoren van cultureel kapitaal: aantal boeken thuis;
- 4° de kenmerken van de school of het centrum waar de leerling is ingeschreven;

5° de leerlingenkenmerken die nodig zijn voor wetenschappelijk onderzoek waaronder de loggegevens over de toetsafname en de antwoorden op een leerlingenvragenlijst.

De scholen en centra ontvangen en verwerken die gegevens van de leerlingen die bij hen zijn ingeschreven. De bevoegde diensten van de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt ontvangen en verwerken de gegevens van de leerlingen, vermeld in het eerste lid.

De gegevens worden gedurende maximaal tien jaar bewaard op het data-platform. De gegevens in de registratiemodule worden gedurende maximaal acht maanden bewaard. De gegevens in het toetsplatform worden gedurende maximaal zes maanden bewaard. De gegevens in de feedbackmodule worden gedurende maximaal twaalf maanden bewaard. Zolang doeleinden van wetenschappelijk onderzoek en statistiek daartoe nopen, worden de gegevens gepseudonimiseerd bewaard. De gepseudonimiseerde persoonsgegevens kunnen onder contractuele voorwaarden doorgegeven worden met het oog op wetenschappelijk onderzoek. Na afloop van de bewaartermijnen worden de persoonsgegevens vernietigd of geanonimiseerd.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor die verwerking en legt de leerlingenkenmerken die verwerkt worden vast.

§2. De Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt treden, ieder voor zijn of haar bevoegdheid, op als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 1. Het bestuur van de onderwijsinstelling of de gemandateerde is verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen van de persoonsgegevens overeenkomstig artikel 123/6, eerste lid, 5°.

De scholen, de centra, de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt verwerken de persoonsgegevens om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op hen rust en bepalen, ieder binnen zijn of haar bevoegdheidssfeer, op transparante wijze hun respectieve verantwoordelijkheden.

De verwerkingsverantwoordelijken verduidelijken in een privacyverklaring welke verwerkingen er gebeuren. Zij nemen met het oog op transparantie en de garantie van de rechten van betrokkenen in hun communicatie met de betrokkenen een verwijzing op naar de vindplaats van hun respectieve privacyverklaring. De verwerkingsverantwoordelijken nemen de nodige maatregelen om de juistheid van de persoonsgegevens te garanderen.

De leerlingen of hun ouders hebben het recht op inzage in en kopie van het feedbackrapport met hun resultaten op de Vlaamse toetsen. De leerlingen of hun ouders hebben het recht op inzage in hun toets, op een manier die de vertrouwelijkheid van de toetsvragen garandeert.”

Art. 14. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt in hetzelfde hoofdstuk 3/1 een artikel 115/10 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 115/10. Het bevoegde steunpunt of de bevoegde diensten van de Vlaamse overheid bezorgen de resultaten op school- of centrumniveau jaarlijks aan de onderwijsinspectie, aan de betrokken pedagogische begeleidingsdienst en aan de Raad van het Gemeenschapsonderwijs. De gegevens van de individuele leerlingen worden daarbij niet opgenomen.

In afwijking van de algemene regeling in het Bestuursdecreet van 7 december 2018 inzake openbaarheid, delen de leden van de onderwijsinspectie, de personeelsleden van de scholen en de centra, van de Vlaamse overheid, van het bevoegde steunpunt en van de pedagogische begeleidingsdiensten, de Raad van het Gemeenschapsonderwijs en de school- en centrumbesturen, die de resultaten kennen van de Vlaamse toetsen, die resultaten niet mee aan derden.

In afwijking van het tweede lid mag een school of centrum de eigen school- of centrumresultaten wel bezorgen aan derden die de school of het centrum begeleiden. Deze begeleidende instantie mag op haar beurt de resultaten niet meedelen aan derden.

In afwijking van het tweede lid kan een school of centrum inzage in haar schoolfeedbackrapport geven aan ouders die bij hun aanvraag een bijzonder individueel belang aantonen. De inzage kan enkel gegeven worden voor de resultaten van de Vlaamse toetsen waar het kind van betrokken ouders zelf aan heeft deelgenomen. Het school- of centrumbestuur bepaalt hiertoe zelf de procedure en modaliteiten. De ouders mogen op hun beurt de resultaten niet meedelen aan derden. Indien ouders deze geheimhoudingsplicht schenden kunnen ze gesanctioneerd worden met een geldboete van honderd euro tot duizend euro.

Leden van schoolraden en ouderraden mogen het schoolfeedbackrapport niet meedelen aan derden. Hierbij zijn ze gebonden aan de geheimhoudingsplicht.

De leden van de onderwijsinspectie, de personeelsleden van de scholen, van de Vlaamse overheid, van het bevoegde steunpunt en van de bevoegde begeleidingsdiensten, de Raad van het Gemeenschapsonderwijs en de schoolbesturen die de resultaten kennen van de Vlaamse toetsen, zijn wat die resultaten betreft gehouden tot het beroepsgeheim. Wie dit beroepsgeheim niet naleeft, wordt gestraft met een geldboete van honderd euro tot duizend euro.

Het is verboden de resultaten van een school of centrum publiek te maken.

De niet-naleving van het verbod op openbaarmaking door het school- of centrumbestuur is een inbreuk op het verbod op oneerlijke concurrentie in de zin van artikel 7.

De resultaten die behaald zijn bij de Vlaamse toetsen geven geen aanleiding tot de rangschikking van scholen of centra.”.

Art. 15. In dezelfde codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 8 juli 2022, wordt in hetzelfde hoofdstuk 3/1 een artikel 115/11 ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 115/11. De Vlaamse Regering zal een evaluatie doorvoeren die minstens uit volgende onderdelen zal bestaan:

- 1° een procesevaluatie onmiddellijk na de testafname in 2023 in het tweede leerjaar van de eerste graad bij een representatieve steekproef van scholen;
- 2° onmiddellijk na de eerste toetsafname een procesevaluatie van de eerste toetsafname;
- 3° uiterlijk in 2029 een evaluatie van de mate waarin de Vlaamse toetsen de doelstellingen, vermeld in artikel 115/8, §2, hebben helpen bereiken en van de andere effecten die ze hebben teweeggebracht.”.

Hoofdstuk 4. Wijzigingen van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs

Art. 16. In artikel 38, §4, van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs, gewijzigd bij het decreet van 23 maart 2018, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° in het eerste lid wordt punt 1° vervangen door wat volgt:

“1° een reeks vooraf vastgestelde en meegedeelde gegevens met betrekking tot de instelling, waaronder de resultaten op de Vlaamse toetsen indien van toepassing. Die gegevens zijn te relateren aan elementen in het referentiekader onderwijskwaliteit of het referentiekader CLB-kwaliteit, vermeld in artikel 4, §2, eerste en tweede lid;”;

2° er wordt een derde lid toegevoegd, dat luidt als volgt:

“De inspectie kan een doorlichting uitvoeren op grond van herhaaldelijk mindere prestaties op de Vlaamse toetsen of minder leerwinst.”.

Hoofdstuk 5. Inwerkingtreding

Art. 17. Dit decreet treedt in werking op 1 april 2023.